

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ-ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ (1849 - 1929) (Β.Κ. Σταθάκη) 169
- ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ (Ποίημα Γ. Βερίτη) 172
- Η ΟΝΕ - Η ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ (Καθηγ. Χριστοφ. Διακοπούλου) 173
- Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ (Καθηγ. Χ. Γιαμβριά) 180
- Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ
(Γεωργ. Άχ. Παπαδημητρίου) 183
- ΚΑΙ ΕΣΚΟΤΙΣΘΗ Η ΑΣΥΝΕΤΟΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΡΔΙΑ
(Ποίημα Φιλ. Καλάσογλου) 188
- Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ (Ποίημα Νικ. Β. Καμδύση) 189
- ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΕΜΠΡΑΚΤΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ (Άλεξ. Άλεξάνδρου) 190
- ΣΧΟΛΙΑ (Τομέως Τύπου τής Χ.Ε.Ε.) 194
- D.N.A. (Ποίημα Γ. Ι. Γαβριήλ) 197
- ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
(Τομέως Μέσων Ένημερώσεως τής Χ.Ε.Ε.) 198
- ΤΟ «ΝΟΜΙΖΩ» ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΩΝ (Ποίημα Ε.Λ.Κ.) 199
- ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ (Ιωάν. Άγγελοπούλου) 200

ΕΤΟΣ 62ον

ΙΟΥΝΙΟΣ 1999

ΑΡΙΘ. 602

ΔΡΧ. 200

«ΑΚΤΙΝΕΣ»
Επιστήμη - Φιλοσοφία - Κοινωνικά Ζητήματα -
Γράμματα - Τέχνη

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ «ΑΚΤΙΝΩΝ»

ΤΟΜΟΙ: 1938-1997

Επιμέλεια
ΒΑΣ. Χ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΚΤΙΝΩΝ»
ΑΘΗΝΑ 1998

ΑΚΤΙΝΕΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ «ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ»

Έτος 62ον

ΙΟΥΝΙΟΣ 1999

Άριθ. 602

ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ 1849-1929

Τὸ πνευματικὸ κίνημα, στὸ ὁποῖον εἶναι ἐντεταγμένο καὶ τὸ περιοδικὸν «Ἀκτίνες» τιμᾷ ἐφέτος, μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῶν 150 ἐτῶν ἀπὸ τὴν γέννηση καὶ τῶν 70 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἐκδημία του, τὴν μνήμη τοῦ μακαριστοῦ ἀρχιμανδρίτου π. Εὐσεβίου Ματθοπούλου, ἰδρυτοῦ τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων «Η ΖΩΗ».

Ὁ π. Εὐσέβιος εἶναι μὲν ζῶν εἰς τὴν θριαμβεύουσα Ἐκκλησία ἀλλὰ καὶ ζῶν εἰς τὴν στρατευομένην Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας, μέσω τοῦ ἔργου τὸ ὁποῖο ἐθεμελίωσε πρὸ 90 καὶ πλέον ἐτῶν, καὶ τὸ ὁποῖον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν διαδόχων καὶ τῶν ἐπιγόνων του τὸ εὐλόγησε καὶ ἔφερε πλούσιους καρποὺς γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅλης τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Πολλοὶ κατὰ καιροὺς στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ἔχουν μιλήσει καὶ γράψει γιὰ τὴν προσωπικότητα, τὴν ἀγιότητα καὶ τὸ ἔργο του. Μὲ ζῆλο ἀποστολικὸ καὶ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας, χωρὶς καμιά ἐπίσημη ὑποστήριξη ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς διοικούσας Ἐκκλησίας καὶ μὲ τὴν συνδρομὴ συγγενῶν καὶ φίλων ἀνέλαβε ἔργον σπορέως τοῦ θείου λόγου στὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ περασμένου αἰῶνα καὶ στὶς ἀρχὰς τοῦ παρόντος τόσοσιν στὴν ἐλεύθερη τότε πατρίδα ὅσον καὶ στὰ ὑπόδουλα τμήματα αὐτῆς. Πόλεις καὶ κωμπούλεις τῆς βορείου καὶ δυτικῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας καὶ τῆς Θεσσαλίας, τὰ νησιά τοῦ Ἀργοσαρωνικοῦ καὶ ἡ Ζάκυνθος ἦσαν οἱ τόποι, πὺν ἐπισκέ-

φθηκε κατά καιρούς, προκειμένου νὰ φέρει τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου. Δὲν παραμέλησε ὅμως καὶ τὴν δούλη Ἑλλάδα. Ἐπισκέφθηκε καὶ ἐκήρυξε στὴ Σμύρνη, στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ στὴν τότε ἡμιαυτόνομο Κρήτη. Καὶ ἀπ' ὅπου περνοῦσε, ἐσηματίζοντο πυρῆνες εὐσεβῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπιθυμοῦσαν νὰ γνωρίσουν βαθύτερα τὴν χριστιανικὴ ἀλήθεια. Μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς συνεδέετο ὁ π. Εὐσέβιος καὶ διατηροῦσε ἀλληλογραφία ἐνδιαφερόμενος γιὰ τὸν πνευματικὸν τὸν καθαρισμὸν. Χαρακτηριστικὸ αὐτῆς τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας εἶναι τὸ γεγονός ὅτι οἱ μετέπειτα στενότεροι συνεργάτες του καὶ διαδοχοὶ του κατήγοντο ἀπὸ τὶς περιφέρειες ἐκεῖνες, τὶς ὁποῖες εἶχε ἐπισκεφθεῖ καὶ μὲ τὶς ὁποῖες εἶχε συνάψει πνευματικὸν δεσμόν.

Ἡ δίψα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν Ἀληθεία Του, ἡ ὄλη καρποφορία τοῦ ἔργου του, σὲ συνδυασμὸ μὲ τὸ ἐπερχόμενον γῆρας καὶ ἡ φυσικὴ ἀδυναμία του ἀπὸ τὴν πάντα κλονισμένη ὑγεία του ὠρίμασαν τὴν ἐπιθυμίαν στὸν π. Εὐσέβιον νὰ δημιουργῆσει καταστάσεις τέτοιες, ὥστε ὅλη αὐτὴ ἡ πολύμοχθη καὶ παρατεταμένη στὸν χρόνον προσπάθειά του στὸν ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου νὰ ἀποκτήσει μονιμότερη μορφή. Καὶ τότε ἐστράφη πρὸς τοὺς νέους.

Στοὺς λιγιστοὺς αὐτοὺς νέους, τοὺς ὁποῖους ὁ ἴδιος ἐχειραγῶγησε εἰς Χριστὸν ἐμπιστεύθηκε τὴν συνέχεια τοῦ ἔργου του. Ἔτσι λοιπὸν τὸ 1907 σταματᾷ τὶς περιουδεῖες στὴν ἐπαρχία καὶ ἐπικεντρώνει τὴν ἱεραποστολικὴν του προσπάθειαν στὸ κέντρο, στὴν Ἀθήνα, στὴν ὁποία ἐκτὸς ἀπὸ τὸ κηρυκτικὸν τοῦ ἔργου σὲ διάφορους ναοὺς στὴν Πρωτεύουσα καὶ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν πιστῶν, θέτει τὰ θεμέλια μιᾶς ἐργασίας, προορισμένης νὰ ἔχει διάρκειαν πολὺ μεγαλύτερη τῆς δικῆς του ζωῆς καὶ μονιμότερα ἀποτελέσματα.

Τὸ πρῶτον βῆμα ἦταν ὁ καθαρισμὸς τοῦ ἀρχικοῦ πυρῆνα μιᾶς χριστιανικῆς ἀδελφότητος. Ἐπραγματοποιεῖτο ἔτσι ἓνα ὄνειρον, τὸ ὁποῖον κατὰ πᾶσαν λογικὴ πρόβλεψιν

ἐπρόκειτο νὰ μείνῃ ὄνειρον. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀδελφότης αὐτὴ ὅπως συστήθηκε δὲν ἐφαίνετο καθόλου ὑπολογίσιμη. Οὔτε κατὰ χιλιάδες οὔτε κατὰ ἑκατοντάδες ἀριθμοῦντο τὰ μέλη τῆς ἀλλὰ κυριολεκτικὰ στὰ δάκτυλα τοῦ ἐνὸς χεριοῦ. Αὐτοί, μακάριοι πλέον ὄλοι, ἦσαν: οἱ ἱερομόναχοι Διονύσιος Φαραζουλῆς, Ἰγνάτιος Κολιόπουλος, καὶ οἱ Παναγιώτης Τρεμπέλας, Δημήτριος Παναγιωτόπουλος φοιτητὲς τῆς θεολογικῆς καὶ ὁ Ἰωάννης Κολιόπουλος. Ὅλοι αὐτοὶ συγκατοικοῦν μὲ τὸν π. Εὐσέβιον καὶ ἀποτελοῦν τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος Θεολόγων ΖΩΗ. Ἐκεῖ τίθενται τὰ θεμέλια ἐνὸς μεγάλου ἔργου, τὸ ὁποῖον σὲ λίγες δεκαετίες θὰ τὸ αἰσθανθεῖ ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία. Ἡ καλλιέργεια τῶν μελῶν γίνεται ἐντατικῶς γιὰ νὰ ριζώσει ἡ Ἀδελφότης, πού σκοπὸς τῆς θὰ ἔχει νὰ διακονεῖ τὸν Θεὸν μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Σταυροῦ. Καταστατικὸς χάρτης τοῦ ἱεραποστολικοῦ αὐτοῦ Ὄργανισμοῦ εἶναι: «Ὅλα γιὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ», ὅπως ἐμπνευσμένα τὸ διετύπωσε ὁ ποιητὴς Γ. Βερίτης, πνευματικὸς ἐγγονὸς τοῦ π. Εὐσέβιου. Ἀκολούθησε στὴν συνέχεια ἡ ἐθελοντικὴ κατάταξις πλήθους ἄλλων εὐσεβῶν νέων στὶς τάξεις τῆς Ἀδελφότητος, οἱ ὁποῖοι κατὰ πλειοψηφίαν εὐρίσκονται σήμερον στὴν θριαμβεύουσα Ἐκκλησία καὶ οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀφιέρωσίν των ἐπεξέτειναν τὸ ἔργο τοῦ π. Εὐσέβιου τόσο στὸ κέντρο, ὅσον καὶ σὲ ὅλη τὴν ἑλληνικὴ Ἐπικράτεια, ἀκόμη καὶ στὴν Κύπρον.

Στὰ εἴκοσι καὶ πλέον αὐτὰ χρόνια, πού ὁ π. Εὐσέβιος προΐσταται τῆς Ἀδελφότητος, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν του δράσιν, κύριον μέλημά του εἶναι ἡ κατὰ Χριστὸν πνευματικὴ καλλιέργεια τῶν μελῶν τῆς.

Κάθε Παρασκευὴν βράδην ὁ π. Εὐσέβιος συνάζει τοὺς συνεργάτες του, τὰ νέα παιδιὰ πού ἐργάζονται ἐκεῖ, στὴν ἑβδομαδιαία τακτικὴ συγκέντρωσιν τῆς ὁμάδας του, ὅπου ἀναπτύσσονται θέματα, τὰ ὁποῖα ἀποσκοποῦν στὸν ἠθικὸν καθαρισμὸν τῶν μελῶν μὲ τρόπον πρακτικὸν καὶ συγκεκριμένον. Δηλαδή γίνεται αὐτοεξέταση, αὐτοκριτικὴ καὶ

συνεξήγηση, ὥστε νὰ γίνεται ἡ λείανση τῶν χαρακτήρων τῶν μελῶν, νὰ βελτιώνεται τὸ ἦθος των καὶ νὰ καλλιεργεῖται ἡ μεταξύ των ἐνότητα.

Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐργασία τοῦ καταρτισμοῦ τῶν μελῶν ἐλάμβανε ἐντονότερο ρυθμὸ τὸ καλοκαίρι, ὁπότε στὴν κατασκήνωση, στὴν Πεντέλη, ὅπου ὁ π. Εὐσέβιος διέμενε σὲ μία παράγκα, ἐδίδοτο ἡ εὐκαιρία σὲ κάθε ἕναν τῶν μελῶν γιὰ περισσότερὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν σεβαστὸ γέροντα.

«Ἐκεῖ ἀφηγεῖται ὁ ἀείμνητος ἱατρὸς Β. Ἀντωνίου- παρακολούθησα τὴν πρώτη θεία Λειτουργία, σὲ ἕνα ἐκκλησιάκι ἔξω ἀπὸ τὴν μονὴ τῆς Πεντέλης μὲ λειτουργὸ τὸν π. Εὐσέβιο. Ἀκολούθησαν καὶ ἄλλες Λειτουργίες στὸν ναὸ τῆς Θεοτόκου στὴν Κολοκυνθοῦ. Ἔτσι αἰσθάνθηκα ἰδιαίτερα τὸ μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας μὲ λειτουργὸν τὸν π. Εὐσέβιο, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ζωηρὴ φωνή του μοῦ προξένησε βαθυτάτη ἐντύπωση».

Δύο ἔτη πρὸ τῆς ἐκδημίας του, τὸ ἔτος 1927, ὑπῆρχε στὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητας ἕνα προαίσθημα ὅτι κάτι τὸ σοβαρὸ θὰ συνέβαινε. Σὲ μία ἀπὸ τὶς γενικὲς συνελεύσεις τῶν μελῶν ὁ π. Εὐσέβιος καθυστέρησε νὰ προσέλθει στὴν σύναξη, πρᾶγμα ποῦ ἐπαύξανε τὴν προσδοκία. Ὅταν προσήλθε, μετὰ τὴν προσευχή, ὀρθὸς ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασή του νὰ ὀρίσει διάδοχόν του, δεδομένου ὅτι ἡ ἡλικία του καὶ ἡ μείωση τῆς σωματικῆς καὶ τῆς διανοητικῆς του ἀκμῆς τὸ ἐπέβαλε. Προφανῶς -εἶπε- ὁ διαδοχός του θὰ προήρχετο ἀπὸ τὴν τάξη τῶν κληρικῶν. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ εἶχε ἰδιαίτερα προσευχηθεῖ καὶ ὕστερα ἀπὸ ὥριμη ἐξέταση τῶν πραγμάτων ὤρισε ὡς διάδοχόν του τὸν ἀρχιμανδρίτην π. Σεραφεῖμ Παπακώστα, τὸν ὁποῖον ἐκάλεσε νὰ ἀναλάβει ἀμέσως τὰ καθήκοντα τοῦ προϊσταμένου. Ἀκολούθησε σιγὴ καὶ ἀκούσθησαν οἱ λυγμοὶ τοῦ π. Σεραφεῖμ ὁ ὁποῖος αἰφνιδιάσθηκε ἀπὸ τὴν ἀπόφασή αὐτὴν καὶ θεώρησε ὡς βαρὺ φορτίον τὴν ἀνάθεση αὐτὴν καὶ διεμαρτύρητο ὅτι δὲν εἶναι ἱκανὸς γιὰ αὐτὴν τὴν εὐθύνη. Ὅποτε στὶς στιγμὲς αὐτῆς τῆς ἀμνηστίας

ἐγείρεται ὁ ἀείμνητος Παναγ. Τρεμπέλας καὶ φώναξε: Ἄξιος!! Τότε ἐγείρονται ὅλοι καὶ ἐνώνουν τὶς φωνές των μὲ ἐκείνην τοῦ Π. Τρεμπέλα καὶ ἔτσι δίδεται πανηγυρικὸς τόνος. Καὶ τότε ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἀδελφότητος ἀσπάζονται τὸ χερί τοῦ π. Σεραφεῖμ σὲ ἔνδειξη ἀναγνωρίσεώς του ὡς Προϊσταμένου.

Ἡ ἀπόφασή αὐτὴ -μία ἀπὸ τὶς σοβαρότερες ἐνέργειες τοῦ π. Εὐσέβιου πρὸ τοῦ θανάτου του- τῆς ἀναθέσεως στὸν π. Σεραφεῖμ Παπακώστα τῆς εὐθύνης τῆς διοικήσεως τῆς Ἀδελφότητος ΖΩΗ ἐδικαιώθη ἐκ τῶν πραγμάτων στὴν συνέχεια. Ἔτσι λοιπὸν κατὰ τὴν εικοσιπενταετία τῆς ὑπεύθυνης διακονίας τοῦ π. Σεραφεῖμ στὴν κορυφὴ τῆς Ἀδελφότητος τὴν ἀνέδειξε πολύτοκον μητέρα, μὲ τὴν ἴδρυσή πλειάδας Συνεργαζομένων Χριστιανικῶν Σωματείων, ποῦ ἀποτελοῦν τὸ πλανητικὸ σύστημα τοῦ νεοελληνικοῦ χριστιανικοῦ κινήματος, καλύπτοντας ἔτσι σοβαροὺς τομεῖς τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας. Καὶ ὅλα αὐτὰ μὲ σύνεση καὶ ὀρθὸ προγραμματισμὸ μέσα στὰ πλαίσια τῶν ρεαλιστικῶν δυνατοτήτων, καὶ πάντοτε ἐντὸς τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ π. Εὐσέβιου, οὕτως ὥστε τὸ ὅλον ἔργο νὰ κινεῖται πάντα σὲ ἀσφαλὲς ἔδαφος.

Καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι τὸ ἔργο ποῦ ὁ π. Εὐσέβιος συνέλαβε καὶ ξεκίνησε καὶ οἱ διάδοχοί του ἐπεξέτειναν ἀποτελέσει μία ἀναγεννητικὴ κίνηση μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ καθετὶ τὸ θετικὸ ποῦ συντελεῖται σὲ αὐτὴν ἔχει ἄμεση ἢ ἔμμεση φανερὴ ἢ λανθάνουσα τὴν ἐπίδραση τοῦ πνεύματος ποῦ τὸν διακατεῖχε καὶ τῶν προσώπων ποῦ συνδέθηκαν μαζί του.

Χαρακτηριστικὸ τῆς προσωπικότητος τοῦ π. Εὐσέβιου εἶναι: *«ἡ ἀνταπάρνησις, ἢ ἀντοθυσία του ἢ ὁποῖα εἶχεν ὡς ἐκδήλωσιν καὶ μίαν ὑποδειγματικὴν ὄντως ταπεινοφροσύνην. Δὲν εἶναι μόνον ὅτι ἀπέφυγε τιμὰς καὶ ἀξιώματα. Τὸ σπουδαιότερον ἴσως, διότι εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας δυσκολώτερον, εἶναι ἢ προσπάθειά του νὰ κηρύττει τὴν πίστιν του μόνον καὶ ὄχι τὸν ἑαυτόν*

του. "Όσοι τὸν ἐγνώρισαν, ξέρον ἐἰς ποῖον βαθμὸν ἔφθασεν αὐτὴ ἢ αὐταπάρησις, ἢ ἐπιδίωξις αὐτῆς τῆς ἀφάνειας. Καὶ ὅσοι γνωρίζουν τὰ ἐλληνικὰ πράγματα ἠμποροῦν νὰ ἐκτιμήσουν τί σημαίνει μία τέτοια αὐτοθυσία, μία ζωὴ ἔργον, πὺν εἶναι ζωὴ-νέκρωσις οἰασθήποτε ἀτομικῆς φιλοδοξίας. "Ὁὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύττομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν, Κύριον, ἑαυτοὺς δὲ ὡς δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν".

»Δὲν ξεύρω πόσοι μαζὶ μὲ τὸν Παῦλον ἠμποροῦν νὰ τὸ ποῦν αὐτό. Ἄλλὰ ὁ π. Εὐσέβιος τὸ εἶπε μὲ τὴν ζωὴ του. Μιμητῆς τοῦ Παύλου, τὸν ὁποῖον ἰδιαίτερος ἐτίμα, ἐγνώριζε νὰ θυσιάξῃ ὄχι μόνον τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ καὶ κάθε του φιλοδοξία, καθετί πὺν συνδέεται μὲ τὸ ἐγὼ του, διὰ νὰ γίνῃ μία ἐργασία παραπάνω ἀπὸ τὰ φθαρτὰ πρόσω-

πα, οἰκοδομημένη μόνον ἐπάνω εἰς ἓνα θεμέλιον. Τὸν Ἀρχηγὸν τῆς Πίστεως.

»Καὶ ἡ θυσία αὐτὴ δὲν ἐπῆγε χαμένη. Ἰσα ἴσα ἐκαρποφόρησε καρπὸν χιλιοπλασίονα. Καὶ ὅλοι ὅσοι σήμερον ὀπωσθήποτε συνδέονται μὲ τὸ νεοελληνικὸν χριστιανικὸν κίνημα, ὅσοι ἀπὸ οἰανδήποτε πλευρὰν μετέχουν τῆς ἱερᾶς προσπαθείας διὰ τὴν πνευματικὴν ἀναζωογόνησιν τῆς Ἑλλάδος μας, ὅλοι αὐτοί, εἴτε τὸ ξέρον εἴτε ὄχι, δὲν εἶναι καθόλου ἀμέτοχοι τῆς ἀφθόνου καρποφορίας, τὴν ὁποῖαν ἔφερε εὐπρόσδεκτος εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἡ θυσία αὐτή!»*

ΒΑΣ. Κ. ΣΤΑΘΑΚΗΣ

* Ἀλεξ. Τοιριντάνης: «Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ νεοελληνικοῦ χριστιανικοῦ κινήματος» περιοδικὸν «Ἀκτίνες» τεῦχος 37, Ἰουνίος 1943, σελ. 301.

ΟΛΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

(Ἀφιερωμένο στὸν π. Εὐσέβιο)

Ὅλα γιὰ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ!
νὰ το τὸ μεγάλο σύνθημά σου.
Ὅλα γιὰ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ,
ἀπ' τὰ πρῶτα χρόνια ὡς τὰ στερνά σου.

Μέσα στὴν Ἀλήθεια καὶ στὸ Φῶς
βρέθηκες ἀκόμα νιὸ βλαστάρη.
Καὶ σὰν ἓνας ἔμπορος σοφός,
πὺν ἔβρε τ' ἀκριβὸ μαργαριτάρη.

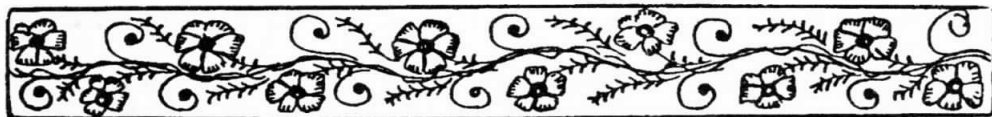
Ὅλα τὰ πουλᾶς, κι ἐὸν κρατᾶς
τὸ σταυρὸ τοῦ χρέους καὶ τῆς θυσίας.
Κι ὅμοιος Παῦλος τώρα δὲν κοιτᾶς
ἄλλο ἀπ' τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Παίρνεις τ' ἀποστόλου τὸ ραβδί,
σὰ βοσκὸς πὺν φεύγει ἀπ' τὸ κοπάδι,
τὸ χαμένο πρόβατο νὰ βρεῖ,
καὶ γυρνᾷ στὴ νύχτα, στὸ σκοτάδι.

Ἄφθονος ὁ λόγος πὺν σκορπᾶς,
μπαίνει στὶς ψυχὲς καὶ τὶς ἀγνίξει.
Πλούσιος ὁ καρπὸς ὅπου κι ἂν πᾶς.
Ρόζιασε τὸ χερί νὰ θερίξῃ!

Ψάλλε τώρα ὀλόχαρος μαζὶ
μὲ χοροὺς ἀγίων, σεμνὲ λευίτη.
Ἄσθηστη στὴ μνήμη μας θὰ εἴ
ἡ μορφὴ σου, ὀλόλευκε πρεσβύτη.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

Η ΟΝΕ - Η ΠΡΟΣ ΑΝΑΤΟΛΑΣ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

1. Η Ο.Ν.Ε. (Τò Εύρώ)

Α. Εισαγωγή

Για την ολοκλήρωση της Οικονομικής Ένωσης είχε αποφασισθεί τò 1989 ή Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.) να πραγματοποιηθεί σè τρία στάδια.

Τò Α' στάδιο άρχισε τήν 1-7-1990. Κατ' αυτό τò στάδιο:

α) Έπετεύχθη ή άπελευθέρωση τής κινήσεως τών κεφαλαίων μέσα στο χώρο τής Ε.Ε.

β) Ένετάγησαν τὰ περισσότερα νομίσματα στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.). Δηλαδή καθορίσθηκε ή τιμή τού κάθε νομίσματος σè σχέση πρòς τὰ άλλα Ευρωπαϊκά και δèn έπετρέπετο ή διακύμανση κάθε νομίσματος περισσότερο από $\pm 15\%$ για να μη διαταράσσονται οί έμπορευματικές ροές τών χωρών-μελών.

γ) Άρχισε ο συντονισμός τής νομισματικής πολιτικής, ο όποιος άποσκοπεί στή ρύθμιση τής προσφοράς και ζήτησεως χρήματος πού έπηρεάζει τις τιμές, δηλαδή τόν πληθωρισμό και τή σταθερότητα και ανάπτυξη τής Οικονομίας. Ο πληθωρισμός, ως γνωστόν, έπηρεάζει δυσμενώς τò εισόδημα τών μισθοσυντήρητων, τήν άποταμίευσή τους και τήν εκ μέρους τους ζήτηση προϊόντων και υπηρεσιών, αύξάνει τὰ έπιτόκια, μειώνει τις επενδύσεις¹ και αύξάνει τήν άνεργία. Ο συντονισμός τής νομισματικής πολιτικής από τò

1990 μέχρι τήν 1/1/1999 έπραγματοποιήθηκε ουσιαστικά από τήν Bundes Bank, δηλαδή τήν Κεντρική Τράπεζα τής Γερμανίας, τήν όποία ακολουθούσαν Τράπεζες τών χωρών-μελών, πού τὰ νομίσματά τους είχαν ένταχθεί στο Μ.Σ.Ι. και

δ) Ένετάθησαν οί προσπάθειες ολοκλήρωσεως τής έσωτερικής αγοράς.

Τò Β' στάδιο άρχισε τήν 1/1/1994, με τò συντονισμό τών προσπαθειών ίδρύσεως τού Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.). Τò Ε.Σ.Κ.Τ. άπαρτίζεται από τήν Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, πού έδρεύει στή Φρανκφούρτη και τις Κεντρικές Τράπεζες τών χωρών πού θέλουν να συμμετέχουν στή Ζώνη Ευρώ (Ζ.Ε.). Τò ΕΣΚΤ ούτε ζητά, ούτε δέχεται όδηγίες από τὰ όργανα τής Κοινότητας ή τις Έθνικές Κυβερνήσεις τών κρατών-μελών. Βασικός του σκοπός είναι ή διατήρηση τής σταθερότητας τών τιμών δηλαδή ή διατήρηση τού πληθωρισμού στα χαμηλότερα δυνατά έπίπεδα, και δεύτερος σκοπός, έφ' όσον δèn παραβιάζεται ο πρώτος, είναι ή ένίσχυση τής Οικονομικής Πολιτικής τής Ένωσεως, βασικά ή οικονομική ανάπτυξη και ή αύξηση τής άπασχολήσεως.

Β. Τὰ κριτήρια συγκλίσεως και συμμετοχής στή Ζώνη Ευρώ (Ζ.Ε.)

Για τή συμμετοχή μιās χώρας στή Ζ.Ε. άπαιτείται:

1. Ο πληθωρισμός μειώνει τις επενδύσεις, διότι συμβάλλει στήν αύξηση τού κόστους πραγματοποιήσεως των, τού κόστους παραγωγής και τής τιμής διαθέσεως και κάνει τήν επένδυση άσύμφορη. Άς υποθέσουμε ότι ο πληθωρισμός είναι 25% και φυσικά τὰ έπιτόκια θα είναι 35%. Άν ο χρόνος πραγματοποιήσεως τής επενδύσεως είναι 3 χρόνια και τò συνολικό κόστος κατά

τήν έναρξη είναι 100.000 δρχ., τότε στο τέλος τής τριετίας τò κόστος θα έχει φθάσει περίπου τις 150.000 δρχ. και με τις έπιβαρύνσεις τών ένδιαμέσων τόκων, θα φθάσει τις 170.000 δρχ. Η έπιβάρυνση τού κόστους με ύψηλές άποσέσεις και με ύψηλούς τόκους, κάνουν τήν έξυτηρέτηση τών δανείων πολύ δύσκολη ή άσύμφορη.

α) Ο μέσος πληθωρισμός του προηγούμενου έτους της αξιολογήσεώς της, να μην υπερβαίνει κατά 1,5% τον αντίστοιχο πληθωρισμό που πέτυχαν οι τρεις χώρες-μέλη με τις καλύτερες επιδόσεις.

β) Το Έπιτόκιο των όμολόγων του Δημοσίου με σταθερό τοκομερίδιο, δεν πρέπει κατά τον προηγούμενο της κρίσεως χρόνο, να υπερβαίνει κατά 2% το αντίστοιχο των τριών χωρών-μελών με την καλύτερη επίδοση πληθωρισμού.

γ) Το Δημοσιονομικό έλλειμμα² δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του Άκαθαρίστου Έθνικου Προϊόντος (Α.Ε.Π.)³, εκτός αν ο λόγος σημειώνει συνεχή και ουσιαστική μείωση και έχει φθάσει σε επίπεδο πλησίον του 3%.

δ) Το Δημόσιο Χρέος δεν πρέπει να είναι μεγαλύτερο του 60% του Α.Ε.Π., εκτός αν μειώνεται σταθερά, με ικανοποιητικό ρυθμό και πλησιάζει την τιμή αναφοράς.

ε) Η συμμετοχή στο Μ.Σ.Ι. κατά τα τελευταία δύο χρόνια και η διακύμανση να μην είναι μεγαλύτερη κατά $\pm 15\%$ από την καθορισθείσα τιμή.

Γ. Το Σύμφωνο 'Αναπτύξεως και Σταθερότητας

Για να διατηρεί κάθε χώρα την οικονομική της υγεία και να μην επηρεάζει δυσμενώς το κοινό νόμισμα και την οικονομία της Ένώσεως οφείλει να υποβάλλει κατ' έτος τριετή κυλιόμενα προγράμματα της εξέλιξεως του Δημοσίου έλλειμματος και Χρέους και των βασικών δεικτών της οικονομίας. "Αν το έλλειμμα υπερβαίνει το 3% δεν θεωρείται υπερβολικό αν οφείλεται σε λόγους έξω του ελέγχου του κράτους-μέλους ή σε ύφεση και η πτώση του Α.Ε.Π. είναι 2% ή μεγαλύτερη. "Αν η υπέρβαση πάνω από 3% είναι άδικαιολόγητη, επιβάλλεται ποινή από του καταθέσεως, ίσης προς το 0,2% του Α.Ε.Π. και επί πλέον 0,1% για κάθε μονά-

δα υπέρβασεως του έλλειμματος πέραν του 3% με ανώτατο όριο ποινής 0,5% του Α.Ε.Π. Σε περίπτωση που η χώρα επιτύχει στη δημοσιονομική της προσαρμογή ή κατάθεσή της επιστρέφεται, άλλως διανέμεται στα λοιπά μέλη της Ζ.Ε.

Πρέπει ν' αναφερθεί ότι οι όροι συμμετοχής στη Ζ.Ε. και το Σύμφωνο 'Αναπτύξεως και Σταθερότητας, έζητήθη από τη Γερμανία. Δηλαδή η Γερμανία ζήτησε για να παραιτηθεί του ισχυρού Μάρκου, οι άλλες χώρες ν' ανέβουν στο επίπεδό της και όχι αυτή να κατέβει στο επίπεδο των χωρών με άσταθη νομίσματα.

Δ. Οι χώρες συμμετοχής στη Ζ.Ε.

Εκ των 15 χωρών της Ε.Ε., ήδη συμμετέχουν οι έντεκα και η χώρα μας προβλέπεται να πληροί τις προϋποθέσεις μέχρι το τέλος του 1999. Θα κριθεί την άνοιξη του 2000 και θα συμμετέχει από 1/1/2001 με άμετακλητη σταθερή τιμή της δραχμής. Οι μη συμμετέχουσες χώρες στη Ζ.Ε. είναι η Βρετανία, η Δανία και η Σουηδία, επειδή δεν θέλουν προς το παρόν να ένωθούν πολιτικά με τις άλλες χώρες, διότι το Εύρω οδηγεί μετ' ασφαλείας στην Πολιτική Ένωση.

Ε. Η τύχη των τριών μη συμμετεχουσών χωρών

Οι μεγάλες Σουηδικές εταιρείες έδήλωσαν ότι θα συναλλάσσονται σε Εύρω από την αρχή της κυκλοφορίας του. Συνεπώς, το Εύρω δεν αποκλείεται στην πράξη ν' αντικαταστήσει τη Σουηδική Κορώνα.

Το 60% των βρετανικών εξαγωγών απευθύνονται στις χώρες της Εύρωπης. Συνεπώς, αν οι Βρετανοί εξαγωγείς θέλουν να διατηρήσουν την αγορά τους, θα οφείλουν να υποβάλλουν προσφορές και τιμολόγια σε Εύρω, συνεπώς θα συναλλάσσονται σε Εύρω. Αυτή η υποχρέωση θα επεκταθεί και στις διεθνείς συναλλαγές του, δεδομένου ότι οι Άγγλικές Τράπεζες προβλέπουν ότι το 40% του διεθνούς έμπορου θα καλύψει το Εύρω. Οι Βρετανοί εισαγωγείς από την Ζ.Ε. και την διεθνή αγορά που θα συναλλάσσονται

2. Το ποσόν κατά το οποίο τα έσοδα του Δημοσίου δεν καλύπτουν τα έξοδά του.

3. Με άλλα λόγια, ο πλούτος που παράγεται σε μια χώρα κατά ένα έτος.

σέ Εύρώ, θα ύφίστανται τή ζημία τής συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν τιμῶν τῶν προϊόντων τής δραστηριότητός τους, λόγω τής προβλεπομένης μειώσεως τής ἀξίας τής λίρας ἔναντι τοῦ Εὐρώ καί τοῦ ἀσφαλίστρου, πού πρέπει νά περιληφθεῖ στήν τιμή πωλήσεως, γιά νά καλυφθοῦν συναλλαγματικές διαφορές, καί τόν κίνδυνο περαιτέρω κάμψεως τής τιμῆς τής λίρας. Ἡ ἀντικατάσταση τῶν εισαγωγῶν ἀπό τήν Εὐρώπη μέ προϊόντα τῶν Η.Π.Α. καί τής Ἰαπωνίας, θά εἶναι δύσκολη, ἀφ' ἑνός μὲν λόγω προτιμήσεων τῶν πελατῶν καί ἀφ' ἑτέρου τὸ κόστος μεταφορᾶς καί ἡ δαπάνη διατηρήσεως ὑψηλοτέρων ἀποθεμάτων δυνατὸν νά εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ μείωση τής ἀξίας τής λίρας ἔναντι τοῦ Εὐρώ. Περαιτέρω, οἱ Τράπεζες τοῦ Λονδίνου ἐδήλωσαν ὅτι θά συναλλάσσονται σέ Εὐρώ, διότι δὲν εἶναι διατεθειμένες νά χάσουν τὸ σοβαρὸ μέρος τής δραστηριότητάς τους.

Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη, φυσικὸ εἶναι νά ἀσκεῖ πίεση γιά τὴ μελλοντικὴ συμμετοχὴ καί τής Βρετανίας στή Ζ.Ε., παρασύροντας μαζί της καί τὴ Δανία.

Στ. Τὸ χρονοδιάγραμμα πλήρους ἐφαρμογῆς τοῦ Εὐρώ

α) **Τὸν Μάιο τοῦ 1998** ἐπελέγησαν οἱ χῶρες-μέλη τής Ζώνης Εὐρώ. Ἰδρύθηκε ἡ Εὐρωπαϊκὴ Κεντρικὴ Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.) καί τὸ Εὐρωπαϊκὸ Σύστημα Κεντρικῶν Τραπεζῶν (Ε.Σ.Κ.Τ.), καθορίσθηκε ἡ τιμὴ τῶν εὐρωπαϊκῶν νομισμάτων σέ σχέση μέ τὸ Εὐρώ καί ἄρχισε ἡ ἔκδοση νέου νομίσματος.

β) **Τὴν 1/1/1999** κλειδῶθηκε ἡ τιμὴ τῶν εὐρωπαϊκῶν νομισμάτων σέ σχέση μέ τὸ Εὐρώ, ἄρχισε ἡ Ε.Κ.Τ. καί τὸ Ε.Σ.Κ.Τ. νά ἀσκεῖ τὴ νομισματικὴ πολιτικὴ, τὰ κρατικὰ Ὁμόλογα ἐκδίδονται μόνον σέ Εὐρώ, ἄρχισε ἡ ἐφαρμογὴ τής σχετικῆς μέ τὸ Εὐρώ Νομοθεσίας καί οἱ Τράπεζες ἄρχισαν νά συναλλάσσονται καί ν' ἀνοίγουν λογαριασμοὺς σέ Εὐρώ.

γ) **Τὴν 1/1/2002** θ' ἀρχίσει ἡ κυκλοφορία τοῦ Εὐρώ καί ἡ ἀπόσυρση τῶν ἐθνικῶν νομισμάτων, ἡ ὁποία θά λήξει τὴν 30/6/2002.

Ζ. Τὸ Εὐρώ ὡς διεθνὲς νόμισμα, σέ σχέση μέ τὸ Δολλᾶριο καί τὸ Γιέν

Τὸ Εὐρώ, κατὰ τὴν κρίση πολλῶν Τραπεζῶν καί ἀρμοδίων Ὄργανισμῶν, σταδιακὰ θά καλύψει τὸ 40% τοῦ διεθνοῦς ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου καί τῶν ἀποθεματικῶν τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν τοῦ κόσμου. Τὸ δολλᾶριο προβλέπεται νά καλύψει τὸ ἄλλο 40% καί τὸ ὑπόλοιπο 20% θά καλύψει τὸ γιέν καί ἄλλα νομίσματα.

Ἡ Ε.Κ.Τ., καί ἡ Ε.Ε. γενικότερα, ἔχει κάθε συμφέρον νά συνεργασθεῖ μέ τὴς Η.Π.Α. καί τὴν Ἰαπωνία γιά τὴ διατήρηση τῶν συναλλαγματικῶν ἰσοτιμιῶν. Εἶναι κατανοητὸ ὅτι ὅποιαδήποτε κρίση τοῦ Δολλαρίου ἢ τοῦ Γιέν καί ἡ μείωση τής διεθνοῦς ἐμπιστοσύνης πρὸς αὐτὰ τὰ νομίσματα θά ἔχει σὰν συνέπεια τὴν εἰσροὴ τεραστίων κεφαλαίων στή Ζ.Ε. γιά τὴν ἀγορὰ Εὐρώ καί τὴν ἀνάλογο τής ζητήσεως αὐξηση τής τιμῆς του. Ἀνάλογες ἀντιδράσεις θά ἔχει καί ὅποιαδήποτε διατάραξη τῶν ἰσοτιμιῶν ὑπὲρ τοῦ Εὐρώ. Ἀσφαλῶς, ἡ Ε.Κ.Τ. θά ἀντιδράσει στήν ἀνοδο τής τιμῆς τοῦ Εὐρώ μέ ἀνάλογο αὐξηση τής προσφορᾶς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ νομίσματος. Μέχρις ὅτου ὁμως ἰσορροπήσει ἡ ἀγορὰ, θά δημιουργήσει προβλήματα. Ἡ μικρὴ ἢ ἡ μεγάλη αὐξηση τής τιμῆς τοῦ Εὐρώ θά ἔχει σὰν συνέπεια τὴν ἀνάλογο κάμψη τῶν ἐξαγωγῶν τής Ε.Ε., οἱ ὁποῖες ἀπορροφοῦν τὸ 50% τής παραγωγῆς τής ἔναντι μόνον 12% τῶν Η.Π.Α. Ἡ κάμψη τῶν ἐξαγωγῶν σημαίνει αὐξηση τής ἀνεργίας. Ἡ Εὐρώπη ἐπιδιώκει ἐπίμονα τὴν περαιτέρω αὐξηση τῶν ἐξαγωγῶν τής πρὸς ὅλο τὸν κόσμο, γι' αὐτὸ καί ἐργάζεται μέ ἐπιτυχία γιά τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Ἡ Ε.Ε. ἐπιθυμεῖ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων μέ τὴς Η.Π.Α., τὴ μείωση ἢ τὴν κατάργηση τῶν δασμῶν καί τὴν καθιέρωση κοινῶν προτύπων, ὅπως ζητεῖται ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Βιομηχανία, ὥστε τὰ εὐρωπαϊκὰ προϊόντα νά ἐξάγονται χωρὶς πρόσθετο κόστος στὶς Η.Π.Α. καί ἀντίστροφα πρὸς ὄφελος τῶν δύο χωρῶν καί ἰδιαίτερος τής Ε.Ε.

Ἡ Ε.Ε. ἐπίσης ἀσκεῖ πίεση πρὸς τὴν Ἰαπωνία γιά ν' ἀνοίξει τὴν ἀγορὰ της. Ἡ αὐξηση τῶν ἐξαγωγῶν θά βοηθήσει οὐσιαστικὰ

στην κάμψη της ανεργίας.

Το Εύρω, σταδιακά, χωρίς πιέσεις στα άλλα δύο νομίματα, θα καταλάβει την πρώτη θέση, λόγω του ότι η Ε.Ε. έχει υγιέστερη οικονομία, διότι:

α) Η Ε.Ε. έχει έμπορικό πλεόνασμα και το 1998 ήτο το μεγαλύτερο του κόσμου, και θετικό ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Η Ε.Ε. κατέστη αυτόνομη και καλύπτει τις ανάγκες της κατά 92%, ενώ εισάγει μόνο το 8% και εξάγει το 50% της παραγωγής της, έναντι παθητικού ισοζυγίου εμπορικών και τρεχουσών συναλλαγών των Η.Π.Α.

β) Η Ε.Ε. παρουσιάζει μεγαλύτερη αύξηση επενδύσεων από τις Η.Π.Α. και την Ιαπωνία και δεν έχει προβλήματα στα δημόσια οικονομικά και το κόστος εργασίας της.

γ) Οι επενδύσεις σε Μετοχές και Όμολογα της Ζ.Ε. προβλέπεται να έχουν καλύτερες αποδόσεις των άλλων νομισμάτων.

Η. Η σημασία του Εύρω για την Ε.Ε.

Οι ευνόικες επιδράσεις του Εύρω για τις οικονομίες της Ε.Ε. είναι οι ακόλουθες:

α) Η υιοθέτηση και κυκλοφορία του κοινού νομίσματος του Εύρω θα καταστήσει την αγορά της Ε.Ε. διαφανή και δεν θα υπάρχει πλέον η δυνατότης διαθέσεως του αυτού προϊόντος σε διαφορετικές τιμές από χώρα σε χώρα.

β) Η διακοπή των συναλλαγματικών διαφορών και των προκαλουμένων ζημιών.

γ) Η ανάπτυξη του πανευρωπαϊκού συναγωνισμού προς όφελος της καταναλώσεως που θα οδηγήσει σε συγχωνεύσεις και εξαγορές προς αύξηση της ανταγωνιστικότητας των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων και στη διεθνή αγορά.

δ) Η εξυγίανση και ανάπτυξη ιδιαίτερα των Μεσογειακών χωρών που υπέφεραν από πληθωρισμό και σχετικά ύψηλα επιτόκια. Η σταθερότης και τα χαμηλά επιτόκια, θα είναι το καθεστώς ολοκλήρου της Ευρώπης.

ε) Η ταξιδιωτική επικοινωνία των Ευρωπαίων, χωρίς συναλλαγματικά προβλήματα και καταβολή προμηθειών σε Τράπεζες.

στ) Η αύξηση των επεκτάσεων των ευ-

ρωπαϊκών επιχειρήσεων σε όλο τον ευρωπαϊκό χώρο χωρίς προβλήματα επαναπατρι-σμού κεφαλαίων και κερδών.

ζ) Η σταδιακή ανάπτυξη μιας ενιαίας κεφαλαιαγοράς επ' όφελεία των επιχειρήσεων, των επενδυτών και της οικονομικής ζωής της Ευρώπης γενικότερα.

η) Η εϋμενής αλληλεπίδραση μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών για την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη.

Εάν τ' ανωτέρω συνδυαστούν με τα 14 ευρωπαϊκά δίκτυα μεταφορών και την δι' αυτών ταχεία εκτέλεση των παραγγελιών, τότε γίνεται αντιληπτό ότι λόγω μειώσεως των αποθεμάτων, ή αποδοτικότητας των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων θ' αύξηθει σημαντικά, διότι το ίδιο έργο θα συντελείται με ουσιαστικά λιγότερα κεφάλαια.

2. Η προς Ανατολάς επέκταση της Ε.Ε.

Η Ε.Ε. παρά τους ένδοιασμούς της ν' αρχίσει ή διαδικασία εντάξεως χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, λόγω του χαμηλού οικονομικού τους επιπέδου, εδέχθη τελικά πέντε εξ αυτών ως υποψήφιες, όπως και την Κύπρο, ή όποια είναι ή μόνη που πληροί όλες τις προϋποθέσεις εντάξεώς της στην Ο.Ν.Ε.

Οι λόγοι που συνηγόρησαν για την έναρξη της διαδικασίας εντάξεως των χωρών της Κεντρικής Ανατολικής Ευρώπης, ή όποια δυνατόν να διαρκέσει αρκετά χρόνια, είναι ότι, δια της σταδιακής επεκτάσεως προς Ανατολάς, ή Ευρώπη:

- Συμβάλλει στην εμπέδωση της δημοκρατίας και της ειρήνης στο χώρο της.

- Προάγει τη γεωπολιτική της θέση, διότι φθάνει στα σύνορα των τείως Σοβιέτ, στον Εϋξεινο Πόντο και θα βρίσκεται πλησίον της Μέσης Ανατολής δια της Κύπρου.

- Μεγεθύνει την αγορά της με πληθυσμό 105 εκατομμυρίων, ενισχύοντας τη θέση της ως πρώτου εμπορικού εταίρου διεθνώς, με αγορά 500 εκατομμυρίων κατοίκων.

- Αϋξάνει τις δυνατότητες προσβάσεως στις αγορές και ενισχύσεως της Ρωσίας, Λευκορωσίας και Ουκρανίας.

Το πρόβλημα τῶν χωρῶν τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης εἶναι ὅτι ἡ γεωργία καλύπτει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀπασχολήσεως καὶ τοῦ Α.Ε.Π. Τὸ μέσο κατὰ κεφαλὴν Α.Ε.Π. τῶν πέντε χωρῶν ποῦ εἶναι ὑποψήφιες (Τσεχία, Οὐγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία καὶ Ἑσθονία), ἀντιστοιχεῖ μόνο στὸ 20% τοῦ μέσου κατὰ κεφαλὴν Α.Ε.Π. τῆς Ε.Ε.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτάς, ἡ συνέχιση τῆς Κοινῆς Ἀγροτικῆς Πολιτικῆς (Κ.Α.Π.) ὡς ἔχει, εἶναι ἀπαγορευτικά ἀδύνατη. Ἀδύνατον εἶναι νὰ συνεχισθεῖ καὶ ἡ διαρθρωτικὴ πολιτικὴ κατὰ τὰ ἰσχύοντα γιὰ τοὺς ἀκόλουθους λόγους:

α) Ἡ παρεχόμενη βοήθεια εἶχε μικρὰ ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν, τὴν πρόοδο τῆς γεωργίας, καὶ ἡ διαρθρωτικὴ βοήθεια πλέον τῆς γεωργικῆς, δὲν συνέβαλε οὐσιαστικά στὴν αὔξησιν τοῦ Α.Ε.Π. τῶν βοηθουμένων χωρῶν.

β) Σὲ ὀρισμένες χώρες, ὅπως ἡ Ἑλλάδα, οἱ ἐπιδοτήσεις δημιουργοῦν κουλτούρα ἐξαρτήσεως καὶ διαστρεβλῶνουν τὴν οἰκονομικὴ συμπεριφορά. Γιατὶ ὁ γεωργὸς ν' ἀγωνισθεῖ γιὰ ποιότητα καὶ ἀνταγωνιστικότητα ὅταν οἱ ἄλλοι τὸν καλύπτουν; Ἀντὶ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ἡ βοήθεια γιὰ ἐπενδύσεις καὶ συγχρονασμὸ χρησιμοποιεῖται στὴ διαφθορά, οἱ ἀγροτικὲς περιοχὲς ἔχουν τὰ κατὰ κεφαλὴν περισσότερα νυκτερινὰ κέντρα.

Αὕτῃ ἡ ἐξέλιξις προκαλεῖ ἓνα ἐρώτημα: Γιατί ἡ Ὁλλανδία, μὲ ἀνεπτυγμένη συναγωνίσιμη γεωργία, σὲ πολλοὺς τομεῖς, πρέπει νὰ συνεχίσει νὰ προσφέρει πέραν τῶν 15 ἐτῶν τὴ μεγαλύτερη κατὰ κεφαλὴν βοήθεια, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας ἄλλων χωρῶν, μὲ καλύτερες καιρικὲς συνθήκες, ὅταν ἡ βοήθεια δὲν χρησιμοποιεῖται γιὰ τὸ σκοπὸ ποῦ δίδεται; Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὰ 15 χρόνια εἶναι ὑπὲρ ἐπαρκῆ γιὰ τὸν ἐκσυγχρονασμὸ τῆς γεωργίας. Ἡ Κοινὴ Ἀγροτικὴ Πολιτικὴ (Κ.Α.Π.) καὶ ἡ Διαρθρωτικὴ Πολιτικὴ γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν οἰκονομιῶν τῶν πτωχοτέρων χωρῶν δὲν θὰ διακοπεῖ, διότι ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ὁ ἀγῶνας γιὰ τὴ συγκράτηση προδλέπεται στὸ 2ο ἄρθρο τῆς Ἰδρυτικῆς Συνθήκης τῆς Ε.Ο.Κ. Ὅμως, θ' ἀλλάξει

ριζικὰ μορφή γιὰ νὰ γίνῃ ἀποτελεσματικότερη καὶ νὰ περιορισθοῦν οἱ καταχορήσεις ποῦ σὲ ὅλη τὴν Ε.Ε. ὑπολογίζεται ὅτι ἀνέρχονται σὲ 10 δις Εὐρῶ ἐτησίως. Οἱ ἀποφάσεις ἐνδεχομένως, νὰ ληφθοῦν μέσα στὸ 2000. Κατὰ τὴν προσωπικὴ μου ἀντίληψη, ἡ Διαρθρωτικὴ καὶ ἡ Κ.Α.Π. εἶναι δυνατόν νὰ πάρει τὴν ἀκόλουθη μορφή πρὸς τὶς ἀνατολικὲς καὶ τὶς ἐνισχυόμενες χώρες τῆς Εὐρώπης:

α) Ταχεῖα ἀνάπτυξη τῶν 14 μεγάλων διευρωπαϊκῶν δικτύων μεταφορῶν, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ὠφεληθεῖ ὅλη ἡ Εὐρώπη καὶ ιδιαίτερα οἱ πτωχότερες χώρες.

β) Ἡ προώθηση ἐκτελέσεως ὅλων τῶν Ἑθνικῶν Ἔργων διὰ τῆς μεθόδου τῆς αὐτοχρηματοδοτήσεως, τῶν πιστώσεων, γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν ἐξυπηρετούμενων διὰ τῶν ἐσόδων τῶν προερχομένων ἀπὸ τὴν ἐκμετάλλευσή των (π.χ. διόδια ἐθνικῶν δρόμων ἢ γεφυρῶν).

γ) Τὴν προώθηση ἀναπτύξεως τῶν τηλεπικοινωνιῶν καὶ τῆς παραγωγικῆς ἐνέργειας, πέραν τῆς μεθόδου ἐκτελέσεως ἔργων δι' αὐτοχρηματοδοτήσεως καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς σοβαρῶν εὐρωπαϊκῶν μονάδων τοῦ κλάδου ποῦ ἔχουν τὴν τεχνογνωσία καὶ τὴν ἱκανότητα συνεχοῦς διατηρήσεως τῆς συναγωνιστικότητος.

δ) Τὴν ἐνίσχυση ἐκτελέσεως ἔργων μὴ καταλλήλων νὰ κατασκευασθοῦν δι' αὐτοχρηματοδοτήσεως μὲ τὴν ἐπίβλεψη καὶ εὐθύνῃ διεθνῶν τεχνικῶν ἐταιρειῶν καὶ μὲ τρόπο ἐκτελέσεως ποῦ θὰ ἀποκλείουν τὴν κατάχρησι.

ε) Τὴν προώθηση ἐκσυγχρονασμῶ τῆς Νομοθεσίας ἐπενδύσεων ξένων κεφαλαίων καὶ Τραπεζῶν.

στ) Τὴν ταχεῖα προώθηση τῶν ἀποκρατικοποιήσεων.

ζ) Τὴν προώθηση ἐκσυγχρονασμῶ τῆς γεωργίας μὲ ἀναδιάρθρωση τῶν καλλιεργειῶν, σύμφωνα μὲ τὶς ἐξελίξεις τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, μὲ ἀναδασμὸ τῆς γῆς καὶ τὴ λειτουργία γεωργικῶν ἐταιρειῶν μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἀγροτῶν κατὰ τὰ πρότυπα τῆς Ὁλλανδίας, οἱ ὁποῖες μὲ τὴ βοήθεια ἐιδικῶν ἐπισημόνων, ἐκσυγχρονίζουν συνεχῶς τὴ

γεωργική παραγωγή, την τυποποίηση, τη συσκευασία, τη μεταποίηση και την εμπορία των γεωργικών προϊόντων, ώστε η γεωργική παραγωγή να είναι συναγωνίσιμη από απόψεως ποιότητας και κόστους και ο γεωργός, δια της καταργήσεως των μεσαζόντων, να συμμετέχει στην τελικά διαμορφούμενη τιμή στην αγορά.

η) Η δημιουργία χρηματιστηρίων αγροτικών προϊόντων κατά τα πρότυπα της Ολλανδίας.

3. Οί λόγοι που άσκουν πίεση για την Πολιτική Ένωση (Π.Ε.) της Ευρώπης

α) Η Γερμανία είχε θέσει την Πολιτική Ένωση ως απαραίτητο όρο για την Οικονομική και Νομισματική Ένοποίηση. Το κοινό νόμισμα έχει ανάγκη εκπροσώπησης σε διεθνείς Οργανισμούς, η οποία δεν υφίσταται, και η Ευρώπη ως πρώτη νομισματική δύναμη και ως πρώτος εμπορικός εταίρος του κόσμου, θα κληθεί ν' αναλάβει τις ευθύνες της στην αντιμετώπιση των διεθνών νομισματικών κρίσεων που την άφορουν άμέσως. Κατ' επέκταση, είναι φυσικό να κληθεί να συμμετέχει ουσιαστικά στην αντιμετώπιση των άρνητικών διεθνών σημερινών εξελίξεων, δηλαδή των ναρκωτικών και των διεθνών οικονομικών και άλλων έγκλημάτων. Αυτές οι εξελίξεις άσκουν σοβαρή πίεση για την Πολιτική Ένωση.

β) Η επέκταση της Ευρώπης προς Ανατολάς πιέζει για την Πολιτική Ένωση προ της εντάξεως νέων χωρών, οι οποίες είναι δυνατόν να δημιουργήσουν καθυστερήσεις ή προβλήματα στην Πολιτική Ένωση.

γ) Οί Ευρωπαίοι αντιλαμβάνονται ότι η Ευρώπη εξελίσσεται ως πρώτη οικονομική δύναμη του κόσμου και διερωτώνται έως πότε θα είναι ύποτελεις στις Η.Π.Α., διότι είναι μία χώρα με εκπροσώπηση και με πλεονεκτική πολεμική τεχνολογία. Η κοινή γνώμη και κριτική άσκει σοβαρή πίεση. Το 70% των Ευρωπαίων των 15 χωρών και 72,5% της Ζ.Ε. επιθυμούν την Π.Ε.

δ) Οί Ευρωπαίοι περαιτέρω ζητούν μεγαλύτερη ενότητα και αποτελεσματικότητα

στα θέματα που τους άφορουν, την ανεργία, την έγκληματικότητα και ασφάλεια, το περιβάλλον και

ε) Η συνθήκη του Άμστερνταμ, όπως ήδη ανέφερα, δίνει τη δυνατότητα, στις χώρες που το επιθυμούν, που είναι και οι περισσότερες, να προχωρήσουν σε ένισχυμένες συνεργασίες, αφήνοντας την πόρτα ανοιχτή για τις βραδυπορούσες χώρες. Ήδη, οι 12 χώρες προχωρούν στην καθιέρωση του Εύρω. Το δεύτερο δήμα, όπως όλοι αναμένουν, είναι η Π.Ε.

4. Η Πολιτική Ένωση

Οί 15 χώρες της Ευρώπης, είναι δυνατόν να καταταγούν σε τρεις κατηγορίες, όσον άφορα την μορφή της Π.Ε.

Οί χώρες που ύποστηρίζουν την Ύπερεθνική Όμοσπονδιακή μορφή με Κυβέρνηση (Έκτελεστική Έξουσία) και 2 Βουλές, την Πάνω και την Κάτω Βουλή, που θα συναποφασίζουν για την εξέλιξη της Νομοθεσίας και με ανεξάρτητη Δικαστική Έξουσία.

Σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, η σημερινή Έπιτροπή θα εξελιχθεί σε Κυβέρνηση, το Εύρωκοινοβούλιο που εκπροσωπεί τους λαούς θα είναι η Πάνω Βουλή και το σημερινό Συμβούλιο που εκπροσωπεί τις Έθνικές Κυβερνήσεις, θ' αποτελέσει την Κάτω Βουλή.

Ύπερ της ύπερεθνικής όμοσπονδιακής μορφής είναι η Γερμανία, Ίταλία, Ίσπανία, Έλλάς, Βέλγιο, Ολλανδία, Πορτογαλία και Λουξεμβούργο.

Η Γαλλία ύποστηρίζει τη Διακυβερνητική Πολιτική Ένωση και η Βρετανία και Δανία ύποστηρίζουν τη διακυβερνητική συνεργασία, δηλαδή το σημερινό καθεστώς. Κατά την διακυβερνητική μορφή, το κύριο όργανο άποφάσεως είναι το Εύρωπαϊκό Συμβούλιο, και η Εύρωβουλή πρέπει να έχει ήσσονα σημασία. Οί άλλες 4 χώρες, Ίρλανδία, Σουηδία, Φινλανδία και Αύστρια, έχουν ένδιάμεσες θέσεις.

Η ύπερεθνική όμοσπονδιακή μορφή, όδηγει στην κυριαρχία των θεσμών, διασφαλίζει το ρόλο των μικρών χωρών και τις έθνικές πολιτιστικές ιδιομορφίες. Η διακυβερ-

νητική μορφή ένισχύει τὸ ρόλο τῶν μεγάλων χωρῶν καὶ τὶς ἡγεμονικὲς τάσεις.

Ἡ ἀντίληψη τῆς Διακυβερνητικῆς Πολιτικῆς Ἐνώσεως ἢ Διακυβερνητικῆς συνεργασίας υπέστη μία μεγάλη ἥττα τὸ 1992 καὶ τὸ 1997 διότι μὲ τὴ συνθήκη τοῦ Μάαστριχτ καὶ τοῦ Ἄμστερνταμ, τὸ Εὐρωκοινοβούλιο κατέστη ἰσότιμο τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης.

Δεδομένου ὅτι πολλοὶ λόγοι πιέζουν γιὰ τὴν Π.Ε. οἱ περισσότερες χώρες τῆς Ζώνης Εὐρώ εἶναι ὑπὲρ τῆς Π.Ε. καὶ ἰδιαίτερα ὑπὲρ τῆς Ὑπερεθνικῆς Ὁμοσπονδίας, καὶ τὸ Εὐρωκοινοβούλιο πιέζει πρὸς τὴν αὐτὴ κατεύθυνση, ἀναμένεται ὅτι, κατὰ τὰ προσηχῆ ἔτη ἢ Ὑπερεθνικὴ Ὁμοσπονδιακὴ Ἐνωση, θὰ εἶναι πραγματικότητα.

5. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς Πολιτισμὸς καὶ ἡ Ε.Ε.

Οἱ βασικοὶ πυλώνες τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ, κατὰ τὶς ἀντιλήψεις Εὐρωπαίων λογίων (Ἐλιοτ, Βαλερὺ καὶ ἄλλοι), εἶναι τρεῖς: Ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία, ὁ Χριστιανισμὸς καὶ τὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο.

Οἱ δύο ὅμως ἀπὸ τοὺς τρεῖς πυλώνες ἔχουν ἀτροφῆσει, δηλαδή ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία καὶ ὁ Χριστιανισμὸς, ἔτσι καὶ ὁ τρίτος πυλώνας, δηλαδή τὸ Ρωμαϊκὸ Δίκαιο, στερεῖται τῶν ἠθικῶν του ἐρεισμάτων καὶ συνεπῶς τῆς βάσεως στηρίζεώς του.

Ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, Κλασικὸς καὶ Βυζαντινός, μελετᾶται ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους, καὶ ὁ ὄγκος τῶν ἐργασιῶν, ποὺ παρουσιάζονται στὰ Πανεπιστήμια, εἶναι ἐντυπωσιακός, ὅπως ἐντυπωσιάζει ἡ ἐπιθυμία πολλῶν Εὐρωπαίων νὰ μάθουν Ἑλληνικά. Ὅμως αὐτὴ ἡ μελέτη τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματείας, Κλασικῆς καὶ Βυζαντινῆς, δὲν ὀδηγεῖ τὴ ζωὴ στὴν ἀρετὴ ποὺ προβάλλεται ἀπὸ τὶς ἐκπονούμενες μελέτες.

Ὁ Χριστιανισμὸς στὶς Δυτικὲς χώρες, ἰδίᾳ στὶς προτεσταντικὲς, καταρρέει. Οἱ ἐκκλησίες εἶναι ἄδειες καὶ ὑπάρχει σοβαρὴ ἔλλειψη ἱερέων. Αὐτὴ ἡ ἐξέλιξη ἔχει δυσμενεῖς ἐπιδράσεις στὴν ἀτομικὴ, οἰκογενειακὴ, κοι-

νωνικὴ καὶ οικονομικὴ ζωὴ τῶν Εὐρωπαίων. Μοναξιά, ναρκωτικά, ἐγκληματικότητα, διαζύγια, γάμοι ὁμοφιλοφύλων, γυναῖκες μὲ παιδιὰ χωρὶς πατέρα, παιδεραστεία, διαφθορὰ τοῦ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ βίου.

Ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη ἐξελίσσεται σὲ διεθνή ἡγέτιδα χώρα πρὸς ὄφελος τῆς ἰδίας καὶ ὅλου τοῦ κόσμου. Πολὺ σύντομα θὰ κληθεῖ ν' ἀντιμετωπίσει τὶς διεθνεῖς κρίσεις, νομισματικὲς καὶ ἄλλες, καὶ ν' ἀντιμετωπίσει τοὺς λαοὺς ἄλλων πολιτισμῶν, τοῦ Ἰσλάμ, τοῦ Βουδισμού, τοῦ Ἰνδοϊσμοῦ καὶ νὰ ἐργασθεῖ γιὰ τὴν εἰρήνη. Μὲ τί δυνάμεις ὅμως θὰ φέρει εἰς πέρας τὸ ἔργο τῆς διεθνούς ἡγεσίας; Μὲ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῶν συμφερόντων καὶ τὴ δύναμη τῶν ὄπλων; Αὐτὲς οἱ δυνάμεις μπορεῖ νὰ φέρουν τὴν προσωρινὴ ὑποταγὴ, ὄχι ὅμως τὴν εἰρήνη. Ἄν ἡ ἴδια δὲν ἀνυψωθεῖ ἠθικά, πῶς θὰ συμβάλλει στὴν ἀντιμετώπιση τῆς διαφθορᾶς, ἢ ὅποια κατὰ τὸ Διεθνὲς Νομισματικὸ Ταμεῖο καὶ τὴ Διεθνή Τράπεζα, ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο ἐμπόδιο τῆς οικονομικῆς ἀνεξίτητος τῶν ἀναπτυσσομένων καὶ πτωχῶν χωρῶν; Ἄν ἡ Εὐρώπη δὲν ἀποκτήσει πνευματικὴ ἠθικὴ ὑπεροχή, πῶς θ' ἀντιμετωπίσει τοὺς ἄλλους πολιτισμούς; Μόνον ἡ ἠθικὴ ὑπεροχὴ πείθει, ἀνεβάζει, ἐκπολιτίζει τοὺς ἄλλους πολιτισμούς. Μόνον ἡ ἠθικὴ ὑπεροχὴ πείθει, ἀνεβάζει, ἐκπολιτίζει, ὀδηγεῖ, κερδίζει τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ προάγει τὴ συνεργασία καὶ τὴν εἰρήνη.

Οἱ Εὐρωπαῖοι διανοούμενοι ἀντιλαμβάνονται ὅτι χωρὶς τὴν ἀναστήλωση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτισμοῦ, ἡ Εὐρώπη κινδυνεύει νὰ ἐξελιχθεῖ σ' ἓνα Πύργο τῆς Βαβέλ. Πιστεύεται ὅτι οἱ φωνές τους θ' ἀκουστοῦν καὶ θὰ φυσήξει νέος ἀνανεωτικὸς ἄνεμος ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ἀνανεώσεως καὶ ἐξάρσεως, γιὰ τὴν ὀλοκληρωμένη ἀνέλιξη τῆς Εὐρώπης καὶ τὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς τῆς στὴν οἰκουμένη.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ὁμότιμος Καθηγητὴς
τοῦ Οἰκονομ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ - 1941

Ήταν Κυριακή τοῦ Θωμᾶ, 27 Ἀπριλίου τοῦ 1941. Τὰ γερμανικά στρατεύματα τοῦ Χίτλερ, ἔμπαιναν στήν Ἀθήνα καί ἄρχιζε μία συγκλονιστική περιπέτεια γιά τή χώρα μας.

Ἡ κυρίως Ἑλλάδα καταλαμβάνεται μέχρι τὰ τέλη Ἀπριλίου ἀπό τοὺς Γερμανούς. Ἔμενε ἡ Κρήτη ἐλεύθερη, στήν ὁποίαν εἶχε μεταφερθεῖ ἡ Κυβέρνηση, μαζί μέ τόν Βασιλέα Γεώργιον τόν Β΄. Ἐκεῖ κατέφθαναν τίς ἡμέρες ἐκεῖνες καί ὅσοι ἀξιωματικοί καί ἄνδρες τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατόρθωσαν νά θροῦν μέσο γιά νά ταξιδεύσουν μέχρι τήν Κρήτη, γιά νά ὑπερασπισθοῦν τὸ τελευταῖο ἐναπομείναν ἐλεύθερο ἑλληνικό ἔδαφος.

Ἐπὶ πλέον, στήν Κρήτη μεταφέρθηκε μέ κάθε εἶδος μέσου, ἓνα μεγάλο τμήμα τοῦ Βρετανικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος, πού τὸ ἀποτελοῦσαν, Βρεταννοί, Νεοζηλανδοί καί Αὐστραλοί.

Συνολικά, ἀπὸ τοὺς 50.000 περίπου ἄνδρες πού ἀποτελοῦσαν τὸ Σῶμα αὐτὸ καί πού πολέμησαν μαζί μέ τὸν ἑλληνικό στρατό, στὴ Βόρεια καί Κεντρικὴ Ἑλλάδα προσπαθώντας νά ἀναχαιτίσουν τὴν γερμανικὴ προέλαση, οἱ μισοὶ περίπου, ἴσως καί λιγότεροι, ἔφθασαν στήν Κρήτη, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι παρελήφθησαν ἀπὸ βρεταννικά πολεμικά πλοῖα καί ὀδηγήθησαν στήν Αἴγυπτο (Ἀλεξάνδρεια), ὅπου οἱ συμμαχικὲς δυνάμεις προσπαθοῦσαν νά ἀναχαιτίσουν τὴν προέλαση τῶν Γερμανῶν τοῦ Ἀφρικανικοῦ Σώματος, ὑπὸ τὸν Στρατάρχη Ρόμμελ.

Ὁ κύριος ὄγκος, τῶν Βρεταννῶν, Νεοζηλανδῶν καί Αὐστραλῶν καθὼς καί τῶν Ἑλλήνων, φυγαδεύθηκε ἀπὸ τὰ νότια παράλια τῆς Πελοποννήσου. Ὅλοι τοὺς ἦσαν ταλαιπωρημένοι καί ἐξαντλημένοι, ἀλλὰ μέ

ἀκμαϊότατο τὸ ἠθικό τους. Ἀμέσως ὀργανώθησαν, γιά νά ἀντισταθοῦν στήν περίπτωση εἰσβολῆς τῶν Γερμανῶν. Ἡ διοίκηση ἀνατέθηκε στὸν Νεοζηλανδὸ ὑποστράτηγο Φράϊμπεργκ.

Οὔτε ἓνας μῆνας δὲν πέρασε καλὰ καλὰ καί στὶς 20 Μαΐου τοῦ 1941, ἡ Ἐπιχείρηση Ἐρμῆς (Μερκούρ) τῶν Γερμανῶν, ἐτίθετο σὲ ἐφαρμογή. Γιά τὴν ἱστορία, θὰ πρέπει νά ἀναφέρουμε ὅτι ὁ Χίτλερ δὲν ἐπιθυμοῦσε νά ἐπιτεθεῖ ἐναντίον τῆς Κρήτης, διότι προετοίμαζε τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Ρωσίας. Τὸν ἔπεισε ὁμως ὁ στρατηγὸς Στουντὲντ διοικητῆς τοῦ Σώματος Ἀλεξιπρωτισῶν τῆς Λουφτβάφε, πού ἦταν ἓνα ἐπίλεκτο Σῶμα μέ ἄνδρες εἰδικὰ ἐπιλεγμένους καί σὲ ὑψηλὸ βαθμὸ ἐκπαιδευμένους. Αὐτὸς ἔπεισε τὸν Χίτλερ, ὅτι ἡ ὄλη ἐπιχείρηση θὰ κρατοῦσε πολὺ λίγες ἡμέρες καί δὲν θὰ εἶχε δυσκολίες. Δὲν μποροῦσε νά φαντασθεῖ τί τὸν περίμενε στήν Κρήτη. Δὲν μποροῦσε νά πιστέψει, μετὰ τὴ μάχη τῆς Κρήτης, ὅτι τὸ ἐξαιρετὸ αὐτὸ Σῶμα τῶν ἀλεξιπρωτισῶν του, εἶχε ἀποδεκατισθεῖ, ἔτσι ὥστε στὴ συνέχεια, νά ἀκολουθήσει ἡ διάλυσή του καί ἡ ἔνταξη τῶν ἀνδρῶν πού ἔμειναν, σὲ διάφορες ἄλλες μονάδες τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ.

Δὲν φανταζόταν ὁ γερμανὸς αὐτὸς στρατηγός, ὅτι θὰ ξεσηκωνόταν ὁ κρητικὸς λαὸς σύσσωμος, παίρνοντας ὅ, τι μποροῦσε νά τοῦ χρησιμεύσει γιά ὄπλο, ὥστε νά ἀντιμετωπίσει τὸν ἐξ οὐρανοῦ εἰσβολέα. Παλιὰ σκουριασμένα ὄπλα παρωχημένης ἐποχῆς, γεωργικά ἐργαλεῖα, ραβδιά καί κάθε τι χρήσιμο γιά τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ. Δὲν ἦσαν μόνο οἱ ἄντρες ἀλλὰ καί οἱ γυναῖκες πού ρίχτηκαν στὴ μάχη.

20 Μαΐου 1941. Μια όμορφη ηλιόλουστη ημέρα. Όμως νωρίς τὸ πρωὶ ἀκουγόταν ἕνας τρομερὸς δόμβος πολλῶν ἀεροπλάνων, ποὺ πλησίαζε ὀλοένα πρὸς τὶς θόρειες ἀκτὲς τῆς Κρήτης. Δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία. Ἡ ἐπίθεση τῶν Γερμανῶν, ἀπὸ τὸν ἀέρα, ἐναντίον τῆς Κρήτης ἀρχίζει.

Ἀπὸ τὸ βιβλίο «*Ἡμέρες Κρήτης, 1941*», τῶν Χατζηπατέρα καὶ Φαφαλιοῦ (1992), διαβάσουμε μερικές χαρακτηριστικὲς μαρτυρίες, ὅπως ἐκείνη τῆς κ. Βουρεξάκη-Νικολοιδοῦ ἀπὸ τὰ Χανιά: «*Ὀλόκληρος ὁ οὐρανὸς, δὲν ἔβλεπες τίποτε ἄλλο, μόνον κάτι θηρία ποὺ σ' ἔπιανε τρόμος. Ν' ἀκουες τὰ ζῶα, τὰ σκυλιά, τὰ περιστέρια -εἶχαμε ἐμεῖς πάρα πολλὰ τότε- νὰ μουκρίζουνε, νὰ χαλάει ὁ κόσμος*». Καὶ ἀπὸ ἄλλη μαρτυρία: «*Ὁ οὐρανὸς εἶχε γεμίσει ἀπὸ ἀλεξιπτωτιστὲς γερμανοῦς, ποὺ πηδοῦσαν ἀπὸ τὰ ἀεροπλάνα καὶ καθὼς τοὺς πετύχαιναν τὰ ἀντιαεροπορικὰ πυρὰ, γίνονταν μπάλες ποὺ φλέγονταν. Πολλοὶ ἦσαν αὐτοὶ ποὺ κάηκαν καθὼς πέφτανε*». Ἐνας Κρητικὸς διηγεῖται: «*Ἐδῶ νὰ δεῖς, ἐκατέβαιναν τὰ ἀλεξιπτωτὰ, οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς κατεβαίνανε, καὶ τοῦ παίζεις εἰς, κι ἄμα τοῦ χεῖς τρυπήσει τὸ ἀλεξιπτωτὸ ἐκατέβαινε μολύβι κι ἐπεφτε κάτω καὶ ἐσκοτωνόταν. Τοῦ παῖρνες τότε τὸ ντουφέκι*». Ἐτσι πολέμησαν οἱ Κρητικοὶ καὶ οἱ Κρητικὲς. Ἐνας ἄλλος Κρητικὸς μὲ βαδδὶ σκοτώνει τὸ γερμανὸ ἀλεξιπτωτιστή, ποὺ μόλις εἶχε πέσει στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ του, πρὶν προλάβει νὰ χρησιμοποιήσει τὸ ὄπλο του. Καὶ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς ὅτι οἱ ἔνοπλοι αὐτοὶ Κρητὲς ἦσαν γέροντες καὶ παιδιά, διότι οἱ μάχιμοι ἄνδρες ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴ Μεραρχία τῶν Κρητῶν, βρισκόνταν ἀκόμη στὴν Ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα, μετὰ τὴν κατάρρευση τοῦ μετώπου στὴν Ἀλβανία. Καὶ ὅλοι αὐτοὶ μαζί, ἀπὸ τὴ μιὰ ἄκρη τοῦ νησιοῦ ἕως τὴν ἄλλη, ξεσηκώθηκαν ξαφνικά, ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ παρόρμηση, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν ξένο εἰσβολέα ποὺ ἐρχόταν ν' ἀρπάξει τὴν ἱερὴ αὐτὴ γῆ, τὴ γῆ τους, τὸ βίος τους, τὴν Κρῆτη τους.

Στόχοι τῶν Γερμανῶν ἦσαν τὰ ἀεροδρο-

μα, τοῦ Μάλεμε, τοῦ Ρεθύμνου καὶ τοῦ Ἡρακλείου. Σφοδρότατες μάχες μὲ πολλοὺς νεκροὺς, ἐγίναν τὶς ἐπόμενες ἡμέρες ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπίθεση, γύρω ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε καὶ αὐτό, διότι ὁ γερμανὸς διοικητὴς τῶν ἀλεξιπτωτιστῶν στρατηγὸς Στουντέντ, συγκέντρωσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν δυνάμεών του σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, θεωρώντας το ὡς βασικὸ γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς Κρήτης. Ἐτσι μετὰ τὴν πρώτη ἀποστολὴ ἀλεξιπτωτιστῶν τὸ πρωὶ τῆς 20ης Μαΐου, ἀκολούθησε μιὰ δευτέρη τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας. Ἡ ἴδια τύχη περιέμενε καὶ τὴ δευτέρη αὐτὴ ἀποστολὴ. Ἀποδεκατίστηκαν τρομερὰ οἱ γερμανοὶ ἀλεξιπτωτιστὲς, ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς καθὼς καὶ τοὺς ἄνδρες τοῦ Βρετανικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος, συνεπικουρούμενοι ἀπὸ τοὺς Κρητὲς ἀγωνιστὲς. Ἀπὸ τοὺς 3.500 ποὺ ἔπεσαν τὴν πρώτη ἡμέρα στὴν περιοχὴ Χανίων, ἐλάχιστοι ἐγλύτωσαν. Στὸ Ρεθύμνο, ἀπὸ τοὺς 1700, ἐξοντώθησαν ὅλοι ἐκτὸς ἀπὸ 100 περίπου ποὺ κρύφθηκαν σὲ σπίτια τῆς περιοχῆς μεταξύ Ρεθύμνου καὶ Σούδας καὶ ἀπὸ τοὺς 2000 ποὺ ἔπεσαν στὴν περιοχὴ Ἡρακλείου, οἱ 1300 ἐφονεύθησαν. Αὐτὸς ἦταν ὁ τραγικὸς, γιὰ τοὺς Γερμανοὺς, ἀπολογισμὸς, τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς ἐπίθεσῆς των στὴν Κρῆτη. Ὁ στρατηγὸς Στουντέντ ἦταν ἔτοιμος νὰ αυτοκτονήσει. Τὶς ἐπόμενες ἡμέρες ἐντατικοποίησαν τὶς ρίψεις ἀλεξιπτωτιστῶν καὶ παρ' ὅλες τὶς ἀπώλειες, κατόρθωσαν νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ μερικές περιοχὲς καὶ νὰ ἀναλάβουν ἐπιθετικὲς ἐπιχειρήσεις γιὰ τὴν κατάληψη τῶν ἀεροδρομίων. Πρῶτο κατέλαβαν τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Μάλεμε καὶ αὐτὸ μετὰ ἀπὸ κακὴ συνεννόηση, λόγω ἔλλειψης τηλεπικοινωνιῶν μεταξύ τῶν μονάδων ποὺ τὸ ὑπερασπίζονταν. Μετὰ κατέλαβαν καὶ τὰ ἄλλα δύο ἀεροδρόμια παρὰ τὴν ἠρωικὴ ἀντίσταση τῶν Ἑλλήνων καὶ Βρετανῶν καθὼς καὶ τοῦ κρητικοῦ λαοῦ καὶ ἔτσι ἐγκατέστησαν τρεῖς σπουδαίους χώρους ἀνεφοδιασμοῦ τοῦ στρατοῦ των, μὲ ταυτόχρονη ἄσκηση ἐπι-

χειρησιακῶν δράσεων πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς Κρήτης. Τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα, παρὰ τὴν σθεναρὴ ἀντίστασίν των, λόγω παντελοῦς ἐλλείψεως ἀεροπορικῆς ὑποστήριξης καθὼς καὶ μεγάλης ἐλλείψεως πυρομαχικῶν, ἀναγκάστηκαν νὰ ὑποχωρήσουν πρὸς τὶς νότιες παραλίες τῆς Κρήτης, ὅπου παρελήφθησαν ἀπὸ ἀγγλικά πολεμικὰ πλοῖα. Ἡ ἀποχώρηση τοῦ Βρετανικοῦ Ἐκστρατευτικοῦ Σώματος, διατάχθη τὴ νύχτα τῆς 27ης Μαΐου καὶ ὀλοκληρώθηκε τὴν 31η Μαΐου. Ὅμως περισσότεροι ἀπὸ 6000 ἄνδρες ἔμειναν στὶς παραλίες καὶ στὴ βραχώδη περιοχὴ τῶν Σφακιῶν. Τοὺς περισσότερους τοὺς συνέλαβαν οἱ Γερμανοὶ ὡς αἰχμαλώτους πολέμου. Μερικοὶ, κατόρθωσαν κρυβόμενοι σὲ χωριὰ καὶ ὄρεινὰ μέρη τῆς Κρήτης, νὰ διαφύγουν τελικὰ γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Οἱ κάτοικοι τῶν χωριῶν, μὲ κίνδυνο νὰ ἐκτελεστοῦν ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, τοὺς φιλοξenoῦσαν στὰ σπίτια τους.

Ἡ τόσο σύντομη αὐτὴ ἀναφορὰ γι' αὐτὴ τὴν θρυλικὴ μάχη, δὲν ἀποτελεῖ παρὰ μερικὲς πινελιὲς σὲ ἓναν πολυσύνθετο πίνακα ποὺ πολλοὶ ἄλλοι προσπάθησαν καὶ τὸν ζωγράρισαν μὲ πολλὰ χρώματα καὶ λεπτομέρειες. Πράγματι, οἱ ἀναφορὲς μὲ πολλὰ θαυμαστικὰ γι' αὐτὴ τὴ **Μάχη**, ἦσαν πάρα πολλὲς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια ἀργότερα καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας. Δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοηθεῖ τὸ γεγονός ὅτι, μέσα στὶς λίγες αὐτὲς ἡμέρες, οἱ ἀπώλειες τῶν γερμανῶν ἀνῆλθαν σὲ 12.000 ἄνδρες καθὼς καὶ 5.000 ποὺ ἐπνίγησαν, ὅταν ἀποπειράθησαν νὰ εἰσβάλουν ἀπὸ θαλάσσης. Ἀκόμη θὰ πρέπει νὰ τονισθεῖ

ἐδῶ ὅτι μὲ τὴν κατάληψη τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς, οἱ Κρητικοὶ δὲν ὑπέστειλαν τὴ σημαία τοῦ ἀγῶνα. Συνέχισαν ἔντονο τὸν ἀγῶνα τους ἐναντίον τοῦ κατακτητῆ καὶ κατὰ τὰ 4 χρόνια τῆς κατοχῆς. Βέβαια τὸ τίμημα ἦταν πολὺ βαρὺ. Τὸ πλήρωσαν οἱ ἥρωικοὶ Κρηῖτες, μὲ ὁμαδικὲς ἐκτελέσεις καὶ μὲ πυρπόληση καὶ ἰσοπέδωση πολλῶν χωριῶν. Συνολικὰ, ἀπὸ τὸν ἄμαχο πληθυσμὸ, οἱ ἀπώλειες ἀνῆλθαν σὲ 3.020 νεκροὺς ἐκ τῶν ὁποίων 31 γυναῖκες.

Ἡ μεγάλη σημασία τῆς μάχης τῆς Κρήτης, γιὰ τὴν ἔκβαση τοῦ πολέμου, τονίσθηκε ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐπικεφαλῆς τῶν συμμαχικῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς Κυβερνήσεις τῶν χωρῶν ποὺ μετείχαν στὴν ἐπιχείρηση αὐτῆ. Ἡ πὺρ σοβαρὴ συνέπεια ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης αὐτῆς ἦταν ἡ καθυστέρηση τῆς ἐπίθεσης τῶν χιτλερικῶν δυνάμεων ἐναντίον τῆς Ρωσίας, μὲ τὰ γνωστὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα ποὺ εἶχε ὁ γερμανικὸς στρατός, ἀπὸ τὸν βαρῦτατο ρωσικὸ χεῖμῶνα. Ἐδειξε ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ἢ μάχη αὐτῆ, ὅτι κατὰ κύριο λόγο, ὑπεράνω ὅπλων καὶ ὑλικῶν μέσων, ἡ ψυχὴ εἶναι ἐκείνη ποὺ ὑπερισχύει τῶν πάντων καὶ οἱ Κρηῖτες τὸ ἔδειξαν αὐτὸν στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ. Εἶναι ἀξιοσημείωτος ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Οὐῖνστον Τσῶρτσιλ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιὰ τὴ μάχη αὐτῆ: *«Εἰς τὴν μάχην τῆς Κρήτης, ἡ κεφαλὴ τοῦ φρικτοῦ χιτλερικοῦ τέρατος ἀπεκόπη διὰ τῶν ὀδόντων»*. Παραβολικὸς χαρακτηρισμὸς, ἀλλὰ πέρα γιὰ πέρα ἀληθινός.

Χ. ΓΙΑΜΒΡΙΑΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς
Γεωπονικοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Η ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΧΘΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Ἡ ἐφαρμογή τῆς δικαιοσύνης μεταξύ τῶν κρατῶν, ἡ παρεμβολή τρίτων μὲ εἰρηνικά ἐπιχειρήματα καὶ ἡ ἐπίκληση ἄλλων μεγαλύτερης ἀξίας ἀγαθῶν -ἀπὸ τὰ ἐπίδικα- θὰ προελάμβανε καὶ θὰ ἀπέτρεπε συγκρούσεις, πολέμους καὶ καταστροφές. Σήμερα τὸν ρόλο τοῦ «τρίτου» μεταξύ ἐμπλεκομένων κρατῶν ἀναλαμβάνουν οἱ διπλωμάτες τῶν δύο πλευρῶν καὶ ἐὰν αὐτοὶ ἀποτύχουν, ἐπεμβαίνουν καλούμενοι ἢ αὐτοδούλως διεθνεῖς Ὄργανισμοί. Πρέπει δὲ νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸ ὅτι ἡ διπλωματία ὡς μία ἀπὸ τὶς πρῶτες λειτουργίες κάθε κοινωνίας ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ καὶ μὲ ἄλλες ὁργανωμένες ὁμάδες γι' αὐτὸ καὶ ὁ ρόλος τῆς εἶναι ἀναντικατάστατος καὶ πάντοτε ἐπικαιρὸς καὶ χρήσιμος.

Οἱ διπλωμάτες, ἀπὸ τότε ποὺ καθιερώθησαν, ὑπηρετοῦν τὴν εἰρήνην, καὶ ἐργάζονται διὰ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς χώρας τους. Διότι εἶναι γνωστὸ πὼς κάθε κράτος ἔχει σύνορα καὶ πέραν ἀπὸ αὐτὰ ὑπάρχουν ἄλλα κράτη μὲ τὰ ὁποῖα ἔχει σχέσεις φιλικῆς ἢ ἐχθρικής ἢ οὐδέτερες. Καὶ οἱ διπλωμάτες, «μελετοῦν» σὲ βάθος τὶς χώρες τῆς ἀρμοδιότητός τους καὶ εἶναι ὑποχρεωμένοι πρὶν ἀπὸ κάθε διεθνή συνάντησιν νὰ ἔχουν ἐφοδιάσει, τὴν κατὰ τὸ σύνταγμα ὑπεύθυνον διὰ τὴν ἄσκησιν τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς κυβένησιν, μὲ ὑπομνήματα, εἰσηγήσεις, σχέδια λόγων, παρεμβάσεων, ἀνακοινώσεων κ.λ.π. Ὁ ρόλος τῶν διπλωματῶν γίνεται καθοριστικὸς, διότι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ κάθε χώρας ἐξαρτᾶται ἀπὸ πλῆθος ἐξωγενῶν παραγόντων καὶ καμμὶά χώρα δὲν μπορεῖ νὰ ἀσκήσῃ ἀπόλυτα ἀνεξάρτητη ἐξωτερικὴν πολιτικὴν. Ἐπιπρόσθετα ἡ πολιτικὴ ποὺ θὰ εἰσηγηθῇ ἡ διπλωματία πρέπει νὰ εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ συναισθηματισμούς, παρορμητικὰς ἐνέργειαις καὶ εὐσεβεῖς πόθους.

Ὁδηγὸς τῆς σὲ κάθε διεθνῆ συναλλαγὴ εἶναι ἡ σχέση, κόστους/ὠφέλους τόσοσον βραχυπρόθεσμα ὅσον καὶ μακροπρόθεσμα. Ἡ ἀναζήτησις ἰσορροπίας, μεταξύ κόστους καὶ ὠφέλους, καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὰς ὅσον δύσκολη καὶ ἂν εἶναι, ἐπιδιώκεται νὰ εὐρεθῇ, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἕνας συμβιβασμὸς ἢ νὰ ἐπέλθῃ μία συμφωνία. Αὐτὰ βέβαια προϋποθέτουν διαπραγματεύσεις, μακρὰς καὶ ἐπίπονας πολλὰς φορὰς, ὥσπου νὰ ἐπιτευχθῇ ὁ στόχος, δηλαδὴ ἡ εἰρηνικὴ συνύπαρξις μεταξύ τῶν κρατῶν -καὶ κάτι περισσότερο- ἢ ἀνάπτυξις διμεροῦς ἢ πολυμεροῦς συνεργασίας.

Κλασσικὸν παράδειγμα διαπραγματεύσεως ὑπῆρξε ἡ περίπτωσις Ἀθηναίων καὶ Μηλίων τὸ 417 π.Χ., ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι μὲ ἰσχυρὸ στόλον καὶ στρατὸ πῆγαν εἰς τὴν Μῆλον γὰρ νὰ ἀναγκάσουν τοὺς κατοίκους τῆς νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν οὐδετερότητά τους καὶ νὰ ταχθῶν ἐπὶ τὴν πλευρὰ τῶν Ἀθηναίων. Στὰ νομικὰ ἐπιχειρήματα τῶν Μηλίων, ποὺ ὑπερασπίζονταν τὴν οὐδετερότητά τους, οἱ Ἀθηναῖοι ἔθεσαν ὡμὰ τὸ θέμα: «*Τὰ νομικὰ ἐπιχειρήματα, εἶπαν, ἔχουν ἀξία ὅταν ἐκείνοι ποὺ τὰ ἐπικαλοῦνται εἶναι περίπου ἰσόπαλοι σὲ δύναμιν... Ὁ ἰσχυρὸς ὁμως ἐπιβάλλει ὅ,τι τοῦ ἐπιτρέπει ἡ δύναμις του καὶ ὁ ἀδύνατος ὑποχωρεῖ ὅσο τοῦ ἐπιβάλλει ἡ ἀδυναμία του*». Καὶ ἐπὶ τὴν ἀθηναϊκὴν ἐπιχειρήματα ἀντιτάχθηκε τὸ συνετὸ τῶν Μηλίων: «*Ἀφοῦ θέσατε ὡς βάση τῶν συζητήσεών μας τὸ συμφέρον καὶ ὄχι τὸ δίκαιο εἶναι χρήσιμο νὰ μὴν παραβλεφθῇ ἕνα στοιχεῖον ποὺ εἶναι κοινὸ ἀγαθόν, δηλαδὴ τὸ νὰ μπορεῖ ἐκεῖνος ποὺ βρίσκεται σὲ κίνδυνον νὰ ἐπικαλεῖται τὰ ὀρθὰ καὶ δίκαια. Αὐτὸ σὰς συμφέρει ὅσο καὶ ἐμᾶς*». Οἱ Ἀθηναῖοι δὲν πείσθησαν καὶ ἡ τύχη ποὺ περιέμενε τοὺς Μηλίους εἶναι γνω-

στή. Ἀλλά πρὶν περάσουν μερικά χρόνια, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι βρέθηκαν στὴν θέση τῶν ἡττημένων καὶ ἴσως τότε νὰ θυμῆθηκαν τὴν ἀπάντηση τῶν Μηλιῶν... Βέβαια «σωστή» ὠμὴ καὶ ρεαλιστικὴ ἦταν ἡ διαπίστωση τῶν Ἀθηναίων. Ἄλλωστε αὐτὸ δὲν ἐφαρμόζεται καὶ σήμερα ἀπὸ τὴν διεθνή Κοινότητα; Ἀλλά, δίκαιη καὶ διορατικὴ ἦταν ἡ κρίση τῶν Μηλιῶν διὰ τὶς μονιμότερες ἀξίες.

Οἱ πρῶτες γραπτὲς πηγὲς ποὺ ὑπάρχουν γιὰ διπλωματικὲς ἐπαφὲς ἀνάγονται στὸν 14ο π.Χ. αἰ. καὶ εἶναι τὸ πλούσιο διπλωματικὸ ἀρχεῖο τῶν Φαραῶ ποὺ ἀφορᾷ ἀλληλογραφία μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Χιτιτῶν. Στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ὑπῆρχαν τότε τὰ κράτη-πόλεις ποὺ βρισκόνταν σὲ διαρκὴ ἐπικοινωνία, εἰρηνικὴ ἢ πολεμικὴ καὶ γι' αὐτὸ εἶχαν ἀναπτύξει ἔντονη καὶ συνεχῆ διπλωματικὴ δραστηριότητα. Κάθε κράτος-πόλη ἀνέθετε σὲ «κῆρυκες» ἢ «ἀγγέλους» τὴν ἀποστολὴ νὰ μεταφέρουν μηνύματα στοὺς «πρέσβεις» ἢ «πρεσβευτές» τῆς ἄλλης πόλης. Οἱ τελευταῖοι ἦσαν διακεκριμένοι πολῖτες, ἡλικίας, ἄνω τῶν 50 ἐτῶν, εἶχαν ὀρίσθαι ἀπὸ τὸ ἐκλεκτορικὸ σῶμα τῆς πόλης, καὶ εἶχαν ἐπωμισθεῖ διαπραγματευτικὴ ἐξουσία. Στὴν Ἀθήνα τοὺς ἐκπροσώπους ἐξέλεγαν οἱ στρατηγοί, ἐνῶ στὴν Σπάρτη οἱ Βασιλεῖς. Στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα εἶχε ἀναπτυχθεῖ καὶ ὁ θεσμὸς τῶν Προξένων. Ὅπως εἶναι γνωστὸ εἶχαν ἰδρυθεῖ ἑλληνικὲς πόλεις σὲ περιοχὲς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μαύρης Θάλασσας καὶ οἱ ἐμπορικὲς τους δραστηριότητες τὶς συνέδεαν τόσοσ μεταξὺ τους ὅσον καὶ μὲ τὴν Μητρόπολη. Οἱ πρόξενοι παρακολουθοῦσαν τὰ συμφέροντα τῶν πολιτῶν μᾶς πόλης στὴν περιοχὴ τῆς ἄλλης ἐνῶ κατατόπιζαν καὶ ἐπετύγγαναν διαμεσολαβήσεις μεταξὺ ἐπισκεπτῶν καὶ ἐμπόρων.

Οἱ πρόξενοι τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ὑπῆρξαν οἱ πρόδρομοι τῶν σημερινῶν προξένων καὶ ἐμπορικῶν ἀκολουθῶν.

Στὸ Βυζάντιο, κατὰ τὴν χιλιόχρονη πορεία του, χρειάσθηκε νὰ ἀναπτυχθεῖ συστηματικὴ διπλωματικὴ ὑπηρεσία. Πότε γιὰ νὰ «ὑποστηρίξει» τὴν ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ του

καὶ πότε γιὰ νὰ ἀμυνθεῖ στὶς ἀπειλές. Καὶ ἀναγκαστικὰ ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ του διαμορφωνόταν ἀνάλογα μὲ τοὺς στόχους, ἐνῶ ἡ διπλωματία του ἀποδεικνυόταν ἀπαραίτητο συμπλήρωμα καὶ ἐνίοτε ὑποκατάστατο τῆς στρατιωτικῆς ἰσχύος ποὺ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἐφθινε. Στὸ Βυζάντιο ἡ διπλωματικὴ ὑπηρεσία κάτω ἀπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Μάγιστρον τῶν Ὀφικίων, μελετοῦσε τοὺς λαοὺς μὲ τοὺς ὁποίους εἶχε δοσοληψίες, τόσοσ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορία τους ὅσον καὶ τὰ σύγχρονα προβλήματά τους. Πολύτιμοι συμπαραστάτες τῆς διπλωματικῆς ὑπηρεσίας ἦσαν οἱ «ἐρμηνευτές» ποὺ γνώριζαν τὶς γλῶσσες τῶν ἄλλων λαῶν. Τὶς διπλωματικὲς ἀποστολὲς στὸ Βυζάντιο ἀναλαμβάναν αὐλικοὶ ἢ ἱερωμένοι. Οἱ δεῦτεροι ἀναλαμβάναν καὶ ἱεραποστολικὸ ἔργο.

Οἱ ἀποστολλόμενοι ἀπὸ τὸ Βυζάντιο πρέσβεις, προτοῦ ἀναχωρήσουν παρουσιάζονταν ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου, ὥστε νὰ λάβουν λεπτομερεῖς ὁδηγίες, νὰ ἐκθέσουν τὶς ἀπόψεις τους, ἐνῶ κατὰ τὴν ἐπιστροφή τους ἐξέθεταν στὴν Σύγκλητο τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποστολῆς τους. Γιὰ τοὺς ἀφικνούμενους στὴν Βασιλεύουσα ξένους πρέσβεις γινόταν μὴ καλὰ προετοιμασμένη ἐπίδειξη πλούτου καὶ μεγαλοπρέπειας, πρὸς ἐντυπωσιασμό τους, στοιχεῖα ποὺ κρίνονταν ἀπαραίτητα γιὰ τὶς διαπραγματεύσεις ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσαν. Ἐν τούτοις δὲν ἔλειπαν καὶ οἱ περιφρονητικὲς καὶ ἀλαζονικὲς συμπεριφορὲς ὅταν ἐπιθυμοῦσαν νὰ «ἐκμηδενίσουν» τὴν προσωπικότητα τοῦ ξένου ἐκπροσώπου μὲ ἄμεσο ἀντανάκλαση στὴ χώρα ποὺ ἐκπροσωποῦσε. Τέλος δὲν ἔλειπαν καὶ τὰ βασιλικά καὶ πριγκηπικά συνοικέσια μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν προσέγγιση καὶ τὴν δημιουργία συγγενικῶν δεσμῶν μὲ βασιλικούς οἴκους ἐχθρικῶν ἢ ἰσχυρῶν χωρῶν. Τὰ πάντα θυοῖα στὸν βωμὸ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς...

Ἡ ὑποκειμενικότητα στὴν ἄσκηση τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς μὲ κύριο μοχλὸ τὴν διπλωματικὴ ὑπηρεσία καὶ οἱ κίνδυνοι ποὺ ἐνέδρευαν, γιὰ τοὺς ἀπεσταλμένους, ἀπὸ παρεξηγήσεις λόγω τῆς μὴ ὑπάρξεως «κοινοῦ

γλωσσαρίου» ἐγέννησαν τὴν ἀνάγκη καθιέρωσης ἐνός «διεθνοῦς δικαίου». Αὐτὸ, πρὶν ἀπὸ ὅλα, παραχωροῦσε «διπλωματικὴ ἀσυλία» στοὺς ξένους ἀπεσταλμένους ποὺ θεωροῦνταν κατὰ κάποιον τρόπο ἱερά πρόσωπα. Καίτοι αὐτὸ διατυπώθηκε στὶς ἀρχὲς τοῦ 16ου αἰῶνα, ὥσπου νὰ ἐνσωματωθεῖ στὴν διπλωματικὴ πρακτικὴ πέρασαν πολλὰ χρόνια, μὲ βραδυποροῦσα ὅπως πάντοτε τὴν ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, στὶς φυλακὲς τῆς ὁποίας ἀρκετοὶ ξένοι διπλωμάτες... «ἐπέδωσαν» τὰ διαπιστευτήριά τους στοὺς δεσμοφύλακες!

Σταθμοὶ στὴν καθιέρωση τῆς κλασσικῆς διπλωματίας ὑπῆρξαν: 1) Ἡ εἰρήνη τῆς Βετσαφάλης (1648) ποὺ ὑπῆρξε ἀποτέλεσμα μεγάλης καὶ πολυμεροῦς διαπραγματεύσεως, 2) Ἡ Συνθήκη τῆς Οὐτρέχτης (1713) ποὺ ὑπῆρξε κι αὐτὴ ἀποτέλεσμα πανευρωπαϊκῆς διασκέψεως 3) Τὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης (1815) ὅπου κωδικοποιήθηκαν καὶ στερεώθηκαν μὲ ἐπίσημο πράξη ἡ ἐθιμοταξία τῶν διπλωματικῶν ἀποστολῶν καὶ οἱ βαθμοὶ (Ἀκόλουθος -Γραμματέας Γ, Β, Α, - Σύμβουλος Πρεσβείας Β, Α - Πληρεξούσιος Ὑπουργὸς Β, Α - Πρέσβυς). Τέλος στὴ Βιέννη ἀναγνωρίσθηκε ὅτι οἱ διπλωμάτες ἐκτελοῦν μιὰ ἀποστολὴ ποὺ εἶναι «κοινὸ ἀγαθὸ» τῆς διεθνοῦς κοινωνίας, 4) Τὸ Συνέδριο τῶν Παρισίων (1856) μετὰ τὸ τέλος τοῦ Κριμαϊκοῦ Πολέμου ποὺ στὴν πράξη καθιέρωσε τὴν συλλογικὴ εὐθύνη τῶν Μεγάλων Δυνάμεων γιὰ τὴν διατήρηση τῆς εἰρήνης καὶ 5) Τὸ Συνέδριο τοῦ Βερολίνου (1878) ποὺ παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι δὲν ἔλυσε ὀριστικὰ τὰ βαλκανικὰ ζητήματα -γιὰ τὰ ὁποῖα ἄλλωστε καὶ συνεκλήθη- ἀπέτρεψε τίς μεγάλες συγκρούσεις. Ἐξισορρόπησε ἔστω καὶ προσωρινὰ τὰ συμφέροντα τῶν Μ.Δ. καὶ ἐνίσχυσε τὸ πλαίσιο τῶν πολυμερῶν διπλωματικῶν ἐπαφῶν, ὡς ὑποκατάστατο, τῆς χρήσεως βίας.

Ὡς ἐπικίνδυνες καὶ «γκρίζες» σελίδες τῆς διπλωματικῆς ἱστορίας θὰ πρέπει νὰ καταχωρηθοῦν προσπάθειες γιὰ τὴν δημιουργία «παραδιπλωματίας» ἤτοι παράπλευρης μυστικῆς διπλωματικῆς ὑπηρεσίας, ἀπὸ τοὺς κατὰ καιροὺς ἰσχυροῦς. Ἀναφέρεται π.χ. ἡ

περίπτωση τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' ποὺ ὀργάνωσε «προσωπικὴ» διπλωματικὴ ὑπηρεσία, παράπλευρη τῆς ἐπίσημης κρατικῆς, ἀπὸ ἔμπιστά του πρόσωπα. Ἐνέργεια ποὺ ἔγκαιρα ἀποκαλύφθηκε γιὰτὶ διαπιστώθηκε ὁ κίνδυνος ἀπὸ τὴν ἐπικάλυψη μὲ τὴν κανονικὴ διπλωματικὴ ὑπηρεσία γεγονὸς ποὺ εὐθέως ὀδηγοῦσε στὴν διάσπαση τῆς κρατικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς. Εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς μεγάλη ζημίαι στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ἔκανε ἡ ἄσκηση ἐξωτερικῆς ἀλτρωτικῆς πολιτικῆς ἀπὸ τὸν Ὅθωνα, προσωπικὰ, χωρὶς νὰ συμβουλευέται τὴν ἔστω καὶ ὑποτυπώδη διπλωματικὴ ὑπηρεσία τῆς ἐποχῆς οὔτε νὰ ἐνημερώνει τοὺς ὑπουργοὺς του. Γεγονότα ποὺ ὀδήγησαν, μετὰ τὸ τέλος τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, ἀπ' ἐνός στὴν κατάλυση ἐπὶ 3½ χρόνια τῆς ἐθνικῆς μας κυριαρχίας ἀπὸ τοὺς Ἀγγλογάλλους καὶ ἀπ' ἑτέρου τὸν Ὅθωνα στὴν ἀρχὴ τοῦ τέλους τῆς βασιλείας του.

Στὶς ἀρχὲς τοῦ 20ου αἰῶνα στὶς δύο διασκέψεις τῆς Χάγης σημαντικὴ ἦταν ἡ συμβολὴ τῆς διπλωματίας στὴν διαμόρφωση ἐνός συμφωνημένου πλαισίου διεθνοῦς συμπεριφορᾶς καὶ στὴν προώθηση εἰρηνικῶν διαδικασιῶν γιὰ τὴν ἀποτροπὴ χρήσεως βίας. Στὴν Συνθήκη τῶν Βερσαλλίων (1919) βρίσκουν ὀλοκληρωμένη ἔκφραση οἱ παράγοντες εἰρήνης: πλαίσιο διεθνοῦς συμπεριφορᾶς καὶ γενικὸς ἀφοπλισμὸς. Ἐν τούτοις οἱ βαρεῖς ὅροι ποὺ ἐτέθησαν στὴ Συνθήκη γιὰ τὴν ἠττημένη Γερμανία, ἐναπέθεσαν στὴν κοιλιά τῆς νεογεννηθείσης τότε Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν (Κ.τ.Ε.) μιὰ βραδυφλεγὴ βόμβα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἐκραγεῖ μετὰ 20 χρόνια (1939). Ἡ Κ.τ.Ε. γεννήθηκε μὲ ἀγαθὲς προθέσεις, ἀλλὰ πέραν τοῦ γερμανικοῦ κινδύνου ποὺ ἔλόχευε, ὑπονομεύθηκε ἀπὸ τίς δύο μεγάλες νικήτριες τοῦ Α' Π.Π. (Ἀμερικὴ καὶ Ρωσία), οἱ ὁποῖες δὲν ἔλαβαν μέρος στὸ «εἰρηνευτικὸ σύστημα» ποὺ δημιουργήθηκε. Ἀλλὰ πέραν αὐτῶν ἡ ἀποτυχία τῆς Κ.τ.Ε. ὀφειλόταν καὶ στὸ ὅτι ἡ διπλωματικὴ νοοτροπία τῆς ἐξακολουθοῦσε ἀκόμη νὰ λειτουργεῖ μὲ τὰ πρότυπα ἄλλων ἐποχῶν καὶ νὰ στοχεύει σὲ ἑδαφικὲς ρυθμίσεις, πολιτικὲς ἐγγυήσεις καὶ διακανονισμοὺς ἐπ' ὀφελεία τῶν Μ. Δυνάμεων καὶ νὰ ὑπηρετεῖ σκο-

πιμότητες. 'Ανέχθηκε π.χ. την άναίτια υπό των 'Ιταλών κατάληψη τής Κερκύρας τὸ 1923 καὶ κατεδίκασε τὴν Ἑλλάδα σὲ πρόστιμο 50.000.0000 λιρετῶν, δῆθεν, γὰρ καθυστέρηση διεξαγωγῆς ἀνακρίσεων γιὰ τὸ ἐπεισόδιο Τελλίνι χωρὶς οὐδὲ φραστικά νὰ καταδικάσει τὴν γκαγκστερική πράξη γῆς γείτονος, ἐνῶ τὸ 1925 ὅταν ἑλληνική περίπολος εἰσῆλθε στὸ βουλγαρικό ἔδαφος, μετὰ συνοριακὸ ἐπεισόδιο κατὰ τὸ ὁποῖοι ἐφορευθῆσαν Ἑλληνες στρατιωτικοί, καταδίκασε τὴν ἀδύναμο λόγω συνθηκῶν ἐκ τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς χώρα μας, σὲ βαρὺ πρόστιμο! Ἄλλὰ ἡ Κ.τ.Ε. διέπραξε καὶ τὸ μοιραῖο σφάλμα νὰ θεωρήσει τὸν ἑαυτὸ της μόνον, ὡς Ὀργανισμὸ τῆς Διεθνούς Εἰρήνης καὶ νὰ ἀγνοήσει τὴν οἰκονομική διάσταση στὴν ἀλληλοεξάρτηση τῶν ἐθνῶν. Καὶ ὅταν ἡ μεγάλη οἰκονομική κρίση τῶν ΗΠΑ (1929-1932) ἦλθε καὶ στὴν Εὐρώπη, ἡ οἰκονομική ἐξαθλίωση, ἡ κοινωνική δυσἀρέσκεια καὶ ἡ γερμανική ταπεινώση στὶς Βερσαλλίες, ὀδήγησαν στὸν Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τὸν ὁποῖο δὲν μπόρεσε νὰ ἀποτρέψει.

Ἡ μετὰ τὸν Β' Π.Π. δημιουργία τοῦ ΟΗΕ (1945) στηρίχθηκε μὲν στὴν ἰδέα τῆς συλλογικῆς ἀσφάλειας ἀλλὰ καὶ στὴν παράλληλο ἀνάπτυξη πλέγματος ὀργανισμῶν παγκοσμίου συμμετοχῆς (Παγκόσμιοι Ὀργανισμοὶ Ὑγείας, Τηλεπικοινωνιῶν, Μεταφορῶν, Περιορισμοῦ ἐξοπλισμῶν, Ἀφοπλισμοῦ, Περιορισμοῦ πυρηνικῶν δοκιμῶν κ.λ.π.) Ἀκόμη δόθηκε βοήθεια σὲ κατεστραμμένες ἀπὸ τὸν πόλεμο χώρες, ἡ δὲ δημιουργία τὸ 1949 τοῦ ΝΑΤΟ βοήθησε στὴν παγίωση τῆς εἰρήνης ἐπὶ 40 χρόνια στὴν Εὐρώπη ἔστω καὶ μὲ ἰσορροπία τρόμου! Καὶ τὸ σπουδαιότερο -ἀλλὰ μὴ ἀναφερόμενο συχνά- εἶναι ὅτι ἐντάχθησαν ὑποχρεωτικά σὲ ἓνα ἐνιαῖο διπλωματικὸ σύστημα ὅλες οἱ ἀναγνωρισμένες ἀπὸ τὸν ΟΗΕ χώρες τοῦ πλανῆτη. Ἐπειτα ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω ἀντιλαμβάνεται κανεὶς τὸν πολυσχιδῆ ρόλο τῶν διπλωματῶν κατὰ τὴν μεταπολεμική ἐποχή. Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς καλύψεως καὶ εἰδικῶν θέσεων ὑπῆρξε ἡ δικαιολογία στὶς κυβερνήσεις

γιὰ τὸν διορισμὸ ὄχι μόνον εἰδικῶν ἐμπειρογνομόνων καὶ τεχνικῶν συμβούλων ἀλλὰ καὶ πρέσβων ἐκ «προσωπικότητων». Χωρὶς νὰ ἀντιτίθεται κανεὶς στὸν διορισμὸ πρέσβων ἀπὸ πραγματικὲς προσωπικότητες ἢ πρόσωπα εἰδικῶν προσόντων τῶν ὁποίων, ἀπὸ τὴ φύση τῆς στερεΐται ἡ διπλωματικὴ ὑπηρεσία, δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδεχθεῖ τὸν διορισμὸ μετριότητων γεγονὸς ποὺ συχνὰ συμβαίνει. Ἐδῶ δὲ, χρειάζεται νὰ ἀνασύρουμε ἀπὸ τὴν Ἱστορία τὸν Κλεμανσώ. Γαίτι ὅταν ὁ Κλεμανσώ ὡς Πρωθυπουργὸς θέλησε νὰ διορίσει μαζικά «πρέσβεις ἐκ προσωπικότητων» ὁ τότε Γεν. Γραμματεὺς τοῦ Καὶ ντ' Ὀρσαὶ ζήτησε ἀκρόαση καὶ τοῦ εἶπε: «Δὲν θὰ εἶχαμε ἀντίρρηση, ἂν αὐτοὶ ποὺ προορίζετε γιὰ πρέσβεις ἦσαν πράγματι προσωπικότητες. Ἄν ὅμως θέλετε μετριότητες μὴν ξεχνᾶτε ὅτι εἴμαστε κι ἐμεῖς ἐδῶ...»

Πάντως ἡ διεθνοποίηση τῶν κρατικῶν σχέσεων, ἡ ὑπαρξὴ ὑπερεθνικῶν Ὀργανισμῶν καὶ ἡ συλλογικὴ κατὰ τόπους ὀργάνωση ὁμάδων Κρατῶν γιὰ τὴν κοινὴ ἀντιμετώπιση διαφορῶν προβλημάτων καὶ ἀναγκῶν εἶναι σήμερα μιὰ πραγματικότητα ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ συνεχεῖς διαπραγματεύσεις σὲ διπλωματικὸ ἐπίπεδο, γιὰ τὴν διατήρηση κατὰ τὸ δυνατόν τῆς παγκόσμιας ἰσορροπίας καὶ εἰρήνης. Καὶ γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῶν στόχων τῆς ἡ διπλωματία μετέρχεται μερικὲς φορὲς καὶ «ἀνήθικες» μεθόδους, ὄχι γιὰτὶ εἶναι ἀνήθικη ἡ ἴδια ἀλλὰ διότι δὲν ἔχει ἠθική... Καὶ τίθεται τὸ ἐρώτημα, ἂν τέτοια εἶναι μερικὲς φορὲς ἡ διπλωματία, τότε σὲ τί μᾶς χρειάζεται; Ὅταν τέτοια εἶναι ἡ πρόοδος τῶν τηλεπικοινωνιῶν, ὅταν κατασκοπευτικοὶ δορυφόροι καταγράφουν τὸ πᾶν, ὅταν οἱ ἀρχηγοὶ κρατῶν μποροῦν νὰ συνομιλοῦν ταχύτατα μὲ τοὺς ὁμολόγους τους, παρακάμπτοντας τὴν ἐπίσημη διπλωματία τῆς χώρας τους, πρὸς τί ἡ διατήρηση πολυτελῶν ἀντιπροσωπειῶν ἀνὰ τὸν κόσμον καὶ μάλιστα ἀπὸ πτωχὰ κράτη;

Ἡ ἀπάντηση ἐρχεται ἀπὸ τὴν Ἱστορία. Αὐτὴ πορεύεται ὅπως τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ. Αὐτά, πότε τρέχουν ὀρμητικά, πότε ἤρεμα καὶ μερικὲς φορὲς δημιουργοῦν πλημμύρες καὶ καταστροφές. Ἡ πορεία τῆς ἱστορίας δὲν

ὑπῆρξε ποτὲ εὐθύγραμμη. Ἄν ἦταν, θὰ μπορούσαμε νὰ προβλέψουμε τὴν προέκτασή της. Ἀκόμη οὔτε ἐπαναλαμβάνεται γιατί δὲν εἶναι κυκλική. Εἶναι ἀρρυθμὴ, ἀπρόβλεπτη, ἀκανόνιστη. Ὅμως, παρ' ὅλα τὰ μειονεκτήματά της ἔχει ἓνα μεγάλο προσόν. Ἄν τὴν παρακολουθεῖς, ἂν ἐμβαθύνεις στὰ ἱστορικὰ γεγονότα, τότε διδάσκει νὰ ἀποφεύγεις σφάλματα τοῦ παρελθόντος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ρόλος τῆς διπλωματίας εἶναι τεράστιος καὶ ἀναντικατάστατος. Ὅταν μάλιστα τὸ παγκόσμιο σκηνικὸ παρουσιάζει ἀναπάντεχες μεταβολές πού καθιστοῦν δύσκολη ἕως ἀδύνατη κάθε πρόγνωση. Γι' αὐτὸ ἡ διπλωματία θρῖσκει ἀδιάκοπα σὲ «κατάσταση πολέμου». Ἐνα κλασσικὸ παράδειγμα ἀναπάντεχων ἐξελίξεων ἀποτελεῖ ἡ κατὰ τὸ 1989 κατάρρευση τοῦ «ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ» ἡ ὁποία ἐκτὸς τῶν ἀπίστευτων ἐξελίξεων πού προκάλεσε, ἀναβίβασε ἀπὸ 23 πού ἦσαν τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς τέως Ε.ΣΣΔ σὲ 50, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ προδικάσει κανεὶς τὸν τελικὸ ἄριθμὸ, ἔπειτα ἀπὸ τὸ φούντωμα τῶν ἐθνικισμῶν, τῶν αὐτονομῆσεων καὶ ἀναβρασμῶν πού θρῖσκονται σὲ ἐξέλιξη. Καὶ πρέπει νὰ ὑπομνηθεῖ ἐδῶ ὅτι μέχρι τὸ 1989 ἡ διεθνὴς πρακτικὴ ὀδηγοῦσε τὰ κράτη σὲ σύγκλιση, συνεργασία, καὶ τελικὰ σὲ σύντηξη ἐνῶ τώρα πλέον ἔχουμε ἀποκλίσεις, ἀποκεντρώσεις καὶ σχάσεις.

Καὶ ἀκόμη, ἐνῶ τὸ 1989 ὁ κόσμος τῆς Δύσεως χειροκροτοῦσε τὸν θρίαμβο τοῦ καπιταλισμοῦ, παγωμένος τώρα παρακολουθεῖ τὴν ἀνεξέλεγκτη ἐπιβολὴ τοῦ «πλανητάρχου» σὲ σημεῖο πού νὰ νοσταλοῦν πολλοὶ τὴν ψυχροπολεμικὴ περίοδο, πού, τουλάχιστον ἐξασφάλισε τὴν εἰρήνη. Τώρα θεωρεῖται δίκαιο ὅ,τι συμφέρει στοὺς ἰσχυροὺς. Τώρα ἐφαρμόζεται ἡ ἠθικὴ ἐπιλεκτικῶς. Τὸ ζοῦμε στίς μέρες μας στὰ Βαλκάνια. Μᾶς ἐπιβάλλουν νὰ δεχθῶμε ὅτι ἡ ἠθικὴ ὑποτάσσεται στὸν ρεαλισμὸ!

Σήμερα παρὰ τὴν πληθώρα τῶν διεθνῶν εἰρηνευτικῶν ὀργανισμῶν, μὲ πολλοὺς μὴ κυβερνητικοὺς Ὄργανισμοὺς (Γιατροὶ χωρὶς σύνορα, Greenpeace κ.λ.π.) μὲ διπλωματι-

κὲς ὑπηρεσίες ἐνισχυόμενες μὲ ὅλα τὰ ὑλικά καὶ τεχνικά μέσα, μὲ ἀπίστευτες προόδους στὴν ἰατρικὴ καὶ τεχνολογία, ὁ κόσμος, τῆς Εὐρώπης κυρίως, ζεῖ τὴν ἀγωνία τῆς αὐριον. Τώρα τὰ Βαλκάνια, αὐριο ποιός; Καὶ οἱ παγκόσμιοι ὀργανισμοί, ἀθύρματα στὰ χέρια τοῦ πλανητάρχου εἶναι ἔτοιμοι νὰ συνυπογράψουν τίς ἀποφάσεις του, πού κι αὐτὲς ὑφαίνονται σὲ σκοτεινὰ κέντρα παραεξουσίας μὲ γνώμονα διαπλεκόμενα συμφέροντα (π.χ. πώληση ὀπλικῶν συστημάτων, ἀνάληψη ἐπενδυτικῶν προγραμμάτων) καὶ ἄλλες ἀδιαφανεῖς σκοπιμότητες. Καὶ ὅταν τὰ ὄπλα δὲν μποροῦν καὶ δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἶναι εὐκολὴ ἡ ἀποσταθεροποίηση τῆς οἰκονομίας τοῦ ἀντιπάλου. Στὴ νέα παγκόσμια πραγματικότητα τῆς ἠλεκτρονικῆς οἰκονομίας, τῆς διαχείρισης κεφαλαίων, τῶν τραπεζῶν, τῶν ἀνωνύμων ἑταιρειῶν καὶ τῶν ἑκατομμυρίων μεμονωμένων ἐπενδυτῶν, καθίσταται δυνατὴ ἡ μεταφορὰ τεραστίων κεφαλαίων ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ τῆς ὑδρογείου στὴν ἄλλη μ' ἓνα μόνο «κλίκ» στὸ ποντίκι τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστοῦ. Αὐτὸ δὲν συνέβη τὸν περασμένο χρόνο στὴν Ἀσία; Καὶ ἡ διπλωματία τί κάνει; Ἐφ' ὅσον χρησιμοποιεῖται, ἐφ' ὅσον δὲν συγκεντρώνει τὴν δυσπιστία τῶν προϊσταμένων της, ἐφ' ὅσον δὲν ἀκούγονται μόνο οἱ ἐξωυπηρεσιακοὶ σύμβουλοι τῶν Ὑπουργῶν, θὰ συμβουλευεῖ μὲ γνώμονα, τὴν ἱστορία, τὴν γνώση τῶν φακέλων καὶ τὸ προσωπικὸ κῦρος τῶν χειριστῶν τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων. Ἡ σωστὴ χρησιμοποίησή της θὰ προλάβει μεγάλα κακὰ ἀπὸ τὴν ἐνεξέλεγκτο δράση τῶν ἀδίστακτων «Μεγάλων». Ἐδῶ, ἂς μὴ λησμονεῖται ὅτι παρῆλθε, χωρὶς ἐπιστροφή ἢ ἐποχὴ τῆς μονοδιάστατης ἢ μονοεπίπεδης ἀσκήσεως διπλωματίας περιοριζομένης στὴν ἐπικοινωνία μεταξὺ πρεσβείας καὶ τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν τῆς φιλοξενούσης χώρας. Σήμερα οἱ διπλωμάτες ἐπιδίδονται σὲ ἀσκηση πολυδιάστατης καὶ πολυεπίπεδης διπλωματίας ἐκμεταλλεῦμενοι τὴν πολιτικὴ, κοινωνικὴ, οικονομικὴ καὶ λοιπὴ διαστρωμάτωση (δημοσιογράφους, ἀναλυτές, Μ.Μ.Ε., μὴ κυβερνητικοὺς ὀργανισμοὺς κ.λπ) τῆς περιοχῆς δικαιοδοσίας τους.

Και τώρα; Τώρα που στον πλανήτη επέστη «*ὀλέθριος σπεῖρα θεοστρυγῶν, πονηρευομένων Θεοκτόνων συναγωγῆ*» οἱ πιστοὶ ἀντιμετωπίζουν τὶς παντοσείδεις ἀπειλὲς ὄχι μὲ φόβο, ἀλλὰ μὲ ἐλπίδα καὶ ὄπλο τὴν προσευχή. Καὶ κάτι ἀκόμη. Οἰαδήποτε καὶ ἂν εἶναι ἡ ἐξέλιξη τῶν γεγονότων, ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν συμβεῖ, τὸν τελευταῖο λόγο θὰ τὸν ἔχει ἡ πνευματικὴ δυναμικότητα τοῦ λαοῦ μας. Αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι βίωμά μας. Γεμάτη ἡ

ἱστορία μας ἀπὸ δύσκολες στιγμές. Γεμάτη ἀπὸ ἐμπειρίες, ἔστω καὶ τραυματικὲς κατὰ καιροῦς, ἡ ἱστορία τοῦ Γένους. Μόνιμος σύντροφός μας ἄς εἶναι ὁ Ψαλμωδός: «*Οὔτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὔτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα. Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσαν, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν*».

ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΚΑΙ ΕΣΚΟΤΙΣΘΗ Η ΑΣΥΝΕΤΟΣ ΑΥΤΩΝ ΚΑΡΔΙΑ

*Τὸν Ἕνα Ὑπεράπειρο Θεὸ
π' ἀρχὴ δὲν Τὸν «ὀρίζει»,
οἱ «οἰκοδόμοι» τῆς Βαβέλ
μοχθοῦν νὰ Τὸν «ὀρίσουν»,
στῆς νόψης τοὺς πύργους μέσα.
Κι εἶχαν μαζί Του συντυχὲς
μύριες οἱ χθεσῖνοὶ ἐκεῖνοί,
μὰ στρέψανε τὰ νῶτα τους
μὴ κι ἀντικρίσουνε τὸ Φῶς
καὶ τὴν Ἀλήθεια προσκυνήσουν.
Κι οἱ τωρινοὶ καὶ οἱ στερνοί,
Τόνε τιμοῦν μὲ παγωμένα χεῖλη,
καὶ μὲ καρδιὰ ἀσύνητη
στὸ ζόφο βυθισμένη,
καὶ γνώσης φῶτα ἄφωτα
σκοτίζουνε τὸ νοῦ τους.
Κι ἀναζητοῦν Θεὸ τὸν Ὑπεράρχιο
σὲ στενωρύμια δαίδαλα
«ἐν γῆ ἐπιλεησμένη»,
μὲ πλάνης ἀνθοπέταλα στρωμένη,
κοσμημένη.*

ΦΙΛΗΜΩΝ ΚΑΠΑΣΟΓΛΟΥ

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

*Χρύσωνε ὁ ἥλιος τὰ τεμένη τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Ἀθηνᾶς,
βωμούς, σπασμένα μάρμαρα, μνημεῖα,
βλέπεις στοὺς δρόμους, ὅθε κι ἂν περνᾶς,
ἐδῶ τὸ πνεῦμα ἔχει κατοικία!*

*Ἐδῶ τὸ φῶς, κι ἡ γνώση σμίγουν ἀπαλά!
-Στὴν πόλη τῶν γλαυκῶν, τί ἤρθες νὰ κάνεις,
ξένε; Γνωρίζουμε ἐμεῖς τόσα πολλά... Τόσα πολλὰ
τὰ λόγια σου μὴ χάνεις!*

*Κι ἐκεῖνος στάθηκε σιμὰ στὸ βράχο.
Συλλογισμένος ξένος στῶν σοφῶν τὰ πλήθια.
Δὲν ἦταν τραγωδός, ποιητής... Μονάχο
τὸ μήνυμα ἔκρυβε στὰ στήθια!*

*Μὰ σὰν ἀνέμισε ὁ χιτώνας του στὸ φῶς
οἱ Πάνες οὐρλιαξαν στὰ δάση!
Γέρνει στὸ βάθρο του ὁ Δίας, καὶ καθὼς
ἀρχίζει ὁ ξένος, πέφτει... ἔχει σπάσει!*

*Ἐκεῖνον ποῦ ἔλειπε, Ἐκεῖνος εἶχε φέρει!...
Μεγάλη ᾠρα, στὴ χώρα τῶν σοφῶν!
Ποῖός τ' ὄνομά του ἀπ' ὅλους δὲν τὸ ξέρει;
Εἶναι ὁ Παῦλος... Ὁ Ἀδελφὸς τῶν ἀδελφῶν!*

ΝΙΚΟΣ Β. ΚΑΜΒΥΣΗΣ

ΖΩΝΤΑΝΟΣ ΕΜΠΡΑΚΤΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ὁ σημερινὸς πονεμένος, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν παντοειδῆ ἡγεσία τοῦ ἀνθρώπου, ἀσφυκτιᾷ μέσα στὸ σημερινὸ περιβάλλον. Ἡ διαφθορὰ τοῦ ἀτομικοῦ καὶ δημοσίου βίου, πολλὲς φορὲς τοῦ δημιουργοῦν προβλήματα ἠθικά, οἰκονομικά, τὰ ὁποῖα πάντα τοῦ ἀφήνουν μιὰ γεύση πικρίας.

Σήμερα τονίζεται ἀπὸ πολλοὺς καὶ μάλιστα μὴ ἰδιαίτερα χαρακτηρισζόμενους γιὰ τὴν ἠθικὴ ἀγωνιστικὴ τους διάθεση, ὅτι ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς βία, ἔχει ἐπηρεάσει ἀρνητικὰ τὴ ζωὴ.

Ὁ σημερινὸς ἀνθρώπος ἀκόμη νοιώθει μόνος. Νοιώθει μόνος διότι ἡ ἐγωπάθεια ἔχει διασπᾶσει τὴ ζωὴ μέσα κι ἐξω ἀπὸ τὸ σπίτι σὲ μεμονωμένα ἄτομα. Καθένας ζεῖ μόνος γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἀκόμη, νοιώθει μόνος γιατί ἔχει στερηθεῖ τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς δυνάμεως ν' ἀντιμετωπίζει τὰ αὐξημένα προβλήματα τῆς ζωῆς. Ὁ ἀνθρώπος μόνος κι ἀνήμπορος ἔρχεται πολλὲς φορὲς σὲ ἀπόγνωση καὶ ἡ ἀπόγνωση τὸν ὀδηγεῖ στὴ φυγὴ ἀπὸ τὴ ζωὴ (κατάθλιψη, ναρκωτικά, αὐτοκτονία). Ἡ διάδοσις τῶν ναρκωτικῶν ὀφείλεται βέβαια καὶ στοὺς ἐμπόρους τοῦ λευκοῦ θανάτου, ὀφείλεται ὅμως καὶ στὴν ἠθικὴ ἀβιταμίνωση τοῦ λαοῦ.

Ὁ σημερινὸς κατήφορος δημιουργεῖ ἀντίδραση καὶ στροφή στὶς ἠθικὲς ἀξίες. Ἡ στροφή αὐτὴ προέρχεται ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν πικραθεῖ, ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἀντιστέκονται στὴ διαφθορὰ, διότι ἡ συνειδησὴ τους διαμαρτύρεται, ἀπὸ αὐτοὺς ποὺ ἔχουν κουραστεῖ ἀπὸ τὴν ἐπικρατοῦσα κατάσταση.

Στὶς μέρες μας πράγματι ὑπάρχει στροφή. Στὴ στροφή του αὐτὴ ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος θέλει νὰ βρεῖ τὴ λύτρωσή του, νὰ βρεῖ ἕναν νέο δρόμο, μιὰ νέα ζωὴ. Λυτρωτῆς βέβαια εἶναι Ὁ Θεός. Αὐτὸς ποὺ εἶναι ἡ

Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή. Ὁ σημερινὸς ἀνθρώπος πρέπει βέβαια ν' ἀκούσει, νὰ μάθει γιὰ τὴν οὐσία, τὸ βάθος, τὴ δύναμη, τὴ χαρὰ, τῆς νέας λυτρωτικῆς ζωῆς, τῆς χαρμόσυνης ἀγγελίας, δηλαδὴ τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ πρόβλημα τῶν συγχρόνων Χριστιανῶν δὲν εἶναι μιὰ ὁποιαδήποτε στροφή, ἀλλὰ ἡ στροφή ἀπὸ τὸν τύπο στὴν οὐσία, ἀπὸ τὴ ζωὴ ἐκτὸς τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, στὴ ζωὴ μέσα στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ στὴ ζωὴ ποὺ ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωντανή, δυνατὴ μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Χριστιανοῦ.

Ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος, ὅμως, πέραν ἀπὸ τοῦ ν' ἀκούσει καὶ νὰ μάθει, πρέπει νὰ δεῖ ζωντανὸ καὶ ἔμπρακτο τὸν Χριστιανισμό. Ὁ σημερινὸς πονεμένος ἀνθρώπος, εἴτε τὸ ξέρει εἴτε δὲν τὸ ξέρει, ἐνώνει τὴ φωνὴ του μὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ Χριστοῦ νὰ γίνῃ ἡ ζωὴ τοῦ κάθε ἀγωνιζομένου Χριστιανοῦ καρπὸς τῆς δυνάμεως τῆς χάριτος.

Ὅταν δὲν ὑπάρχει συνέπεια μεταξὺ λόγων καὶ πράξεων τοῦ ἀγωνιζομένου Χριστιανοῦ, τότε φυσικὸ εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς νὰ μὴ μιλᾷ στὴν ψυχὴ τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, ἀλλὰ νὰ μιλᾷ ἡ ἀπογοήτευση. Στοις πρῶτους αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἦτο τόσο γνωστὸ τὸ περιεχόμενο τοῦ Εὐαγγελίου ὅσο γνωστὴ ἦτο ἡ δύναμη τῆς Χάριτος, ἡ δύναμη τῆς νέας ζωῆς. Σήμερα, εἶναι περισσότερο γνωστὸ τὸ περιεχόμενο τῶν κειμένων τοῦ Εὐαγγελίου καὶ λιγότερο γνωστὴ ἡ δύναμη τῆς χάριτος.

Γιὰ νὰ φανερωθεῖ ἔτσι δυνατός, γνήσιος, ἐφηρμοσμένος ὁ Χριστιανισμὸς, πρέπει νὰ κερδίσει τὴ μάχη τοῦ βάθους. Τὴ μάχη ποὺ κάνει ὁ Χριστιανισμὸς μέσα στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ πιστοῦ, γιὰ νὰ νικήσει τὴν πτώση του, τὸν πνευματικὸ θάνατό του καὶ νὰ ἐνωθεῖ κατὰ χάριν μὲ τὸν Θεό, τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς.

Για τη μάχη αυτή της εφαρμογής του Εὐαγγελίου, απαραίτητη είναι ἡ γνώση τοῦ περιεχομένου του. Ἡ ἀπλή, ὅμως, γνώση, δὲν θεραπεύει, ἀν δὲν συνοδεύεται μὲ ἀγώνα βιώσως τῆς ἀληθείας του. Αὐτὸς ὁ ἀγὼνας δὲν ὀδηγεῖ πρὸς τὴν πλήρη ἀναμαρτησία, ἀλλὰ πρὸς τὴ συνεχὴ φορὰ τῆς ἀτελείωτης τελειότητος. Αὐτὴ ἡ φορὰ ἀναγεννᾷ καὶ μεταμορφώνει τὸν ἄνθρωπο πάνω ἀπὸ τὴ φθορὰ καὶ τὴν πτώση.

Μ' αὐτὸν τὸν ἀγὼνα μόνον τὸ μεταφυσικὸ αἴτημα τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν καὶ τὸ γήινο αἴτημα τῆς εὐτυχίας, γίνονται πραγματικότης. Ὅταν ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν εἶναι μέσα μας, τότε εἶναι καὶ ἡ εὐτυχία.

Αὐτὸς ποὺ ζεῖ τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ κατ' ἀνάγκη ζεῖ τὴν ταπείνωση, τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη καὶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴ θέλησή του, εἶναι τὸ ἀλάτι καὶ ὁ λύχνος τῆς ζωῆς ποὺ τὴν διατηρεῖ καὶ τὴν ὀδηγεῖ συγχρόνως.

Αὐτὸς ὁ Χριστιανισμὸς ἀντιμετωπίζει μὲ ἀγάπη τὸν ἄνθρωπο, τὸν κάθε ἄνθρωπο χωρὶς ἐξάρεση, εἶναι αὐτὴ ἡ ἀγάπη ποὺ ἀντιμετωπίζει τὸν Χριστὸ στὸ πρόσωπο τοῦ ὁποιοδήποτε ἀδελφοῦ του, μέσα στὸ σπίτι, στὸ δρόμο, στὸ ἐπάγγελμα, στὴ φυλακὴ, στὸ στρατό, στὸ νοσοκομεῖο, παντοῦ.

Ἡ ζωὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴ συνισταμένη τριῶν βασικῶν ἀρετῶν: τῆς ταπείνωσης, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης. Στὸ ἄρθρο αὐτὸ δὲν θὰ δοῦμε τὸ περιεχόμενο τῶν ἀρετῶν αὐτῶν, ὅσο τὴν ἐμπρακτὴ ἐφαρμογὴ τους.

Ὁ ταπεινὸς αἰσθάνεται πὼς εἶναι ὁ ἔσχατος. Ὁ πατέρας ποὺ αἰσθάνεται ἔσχατος μέσα στὸ σπίτι του, ὁ δάσκαλος ποὺ αἰσθάνεται ἔσχατος μεταξὺ τῶν μαθητῶν του, ὁ προϊστάμενος ἢ ἐπιχειρηματίας ποὺ αἰσθάνεται ἔσχατος καὶ κάτω ἀπὸ τοὺς ὑφισταμένους του, ὁ ἀξιωματικὸς ποὺ αἰσθάνεται πιὸ κάτω ἀπὸ τοὺς στρατιῶτες του. Ὁ πατέρας, ὁ δάσκαλος, ὁ προϊστάμενος, ὁ ἀξιωματικὸς, ἐκπληροῖ τὸ λειτούργημά του με σοφία, μὲ δύναμη, μὲ σταθερότητα, ἀλλὰ ἐπειδὴ ζεῖ τὴ μοναδικὴ γλυκύτητα τοῦ ἐσχάτου, δὲν κρίνει, δὲν βλέπει τοὺς ἄλλους, τοὺς ὁποιοσδήποτε ἄλλους, ἀφ' ὑψηλοῦ, ἀλλὰ σκύβει καὶ

προσπαθεῖ νὰ σηκώσει, ν' ἀνεβάσει, νὰ ἐνισχύσει, νὰ ἐνθουσιάσει, νὰ χαρίσει ὄραματισμοὺς καὶ σκοποὺς στὸν καθένα. Μπορεῖ βέβαια καμμιά φορὰ νὰ λάβει μέτρα, γὰρ νὰ προστατεύσει τὸ ποίμνιό του, ὅμως ποτὲ δὲν χάνει τὸ βίωμα τοῦ ἐσχάτου. Ἄν χάσει αὐτὸ τὸ βίωμα μαζί χάνει καὶ τὴν γλυκύτητα ποὺ τὸ συνοδεύει, χάνει τὴν ἐσωτερικὴ ἡρεμία καὶ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ θέση τοῦ βιώματος τοῦ ἐσχάτου, τὴν παίρνει τὸ βίωμα τοῦ πρώτου, μὲ τὰ δηλητήρια τῆς ὑπερηφάνειας ποὺ τὸ ἀκολουθοῦν.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ὁ μαθητὴς, ὁ ὑφιστάμενος, ἀν ἔχει τὸ αἶσθημα τοῦ ἐσχάτου, ἀκούει μετὰ προσοχῆς καὶ προσπαθεῖ νὰ μάθει καὶ ἀν ἔχει ἀπορίες ρωτᾷ καλόπιστα καὶ προσπαθεῖ νὰ καταλάβει, νὰ βιώσει καὶ ν' ἀνεβῆ στὴ ζωὴ του.

Τίθεται βέβαια ἓνα ἐρώτημα: Ποῦ βασίζεται αὐτὸ τὸ βίωμα τοῦ ἐσχάτου; Τὸ βίωμα αὐτὸ τοῦ ἐσχάτου στηρίζεται σὲ τέσσερες βάσεις:

α) Ὁ κάθε πιστὸς *«τὴν ἀνομίαν τοῦ αὐτοῦ γινώσκει καὶ ἡ ἁμαρτία του(καίτοι συγχωρηθεῖσα διὰ τῆς ἐξομολογήσεως) ἐνώπιον τοῦ ἐστί διὰ παντός»*.

β) Ἡ κάθε του πτώση, ὅσο μικρὴ καὶ ἀν εἶναι, τὸν πονᾷ καὶ τὸν πονᾷ πολύ, καὶ τὸν ὀδηγεῖ στὴν κραυγὴ τῆς ἐξομολογήσεως κατ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος καὶ τοῦ πνευματικοῦ του. Ἔτσι, τὸ «πένθος» καὶ ἡ μετάνοια, τὸν ὀδηγεῖ στὸ χρυσοῦ βίωμα τοῦ ἐσχάτου.

γ) Ὅσο ὁ πιστὸς ἀνέρχεται καὶ βιώνει ἐντονότερα τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ σὲ κάθε βῆμα καὶ σκέψη του, τόσο περισσότερο ἔσχατος αἰσθάνεται.

δ) Ὅσο ἔσχατος αἰσθάνεται, τόσο διὰ τῆς χάριτος καρποφορεῖ, καὶ ὅσο καρποφορεῖ, τόσο ταπεινώνεται. Μοιάζει μὲ τὰ κλαδιὰ τῶν δένδρων, ποὺ φέρνουν καρπούς καὶ ὅσο πιὸ φορτωμένα εἶναι, τόσο περισσότερο λυγοῦν πρὸς τὸ ἔδαφος.

Βέβαια, τὸ βίωμα αὐτὸ τοῦ ἐσχάτου ἐρχεται ὕστερα ἀπὸ ἐπίμονο ἀγὼνα καὶ ἐντονο αἴτημα προσευχῆς μὲ πίστη. Αὐτὸς ὁ ἀγὼ-

νας διαφέρει με την σταδιακή πρόοδο και την εμπέδωση του βιώματος του έχατου.

Ὁ ἔσχατος μόνο ἀγαπᾷ πραγματικά, γιατί δὲν τὸν ἐμποδίζει ἡ ὑπεροψία. Ὁ ἔσχατος δὲν κρίνει ἀλλὰ μόνο ἀγαπᾷ, ὁ ἔσχατος δὲ θυμώνει γιατί πονᾷ, συγχωρεῖ κι ἀγαπᾷ αὐτὸν ποὺ τὸν ὑβρίζει ἢ τὸν διώκει. Τῆ στάση καὶ τὴν ἐνέργειά του τὴν καθοδιοῦν ἡ πίστη του σ' Αὐτὸν ποὺ εἶναι ἡ Ὁδὸς καὶ ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή, κι ὄχι ἡ συμπεριφορὰ τοῦ πληγωμένου ἀδελφοῦ του. Εἶναι χαρὰ του νὰ συγχωρεῖ καὶ ν' ἀγαπᾷ ὅπως τὸν συγχωρεῖ καὶ τὸν ἀγαπᾷ ὁ Θεός. Ὁ ἔσχατος, γνωρίζοντας καλὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὴν ἀδυναμία του, βιώνει τὸ γεγονός ὅτι, ὅ,τι καλὸ ἀντλεῖ, εἶναι ἔργο τῆς χάριτος καὶ δὲν σφετερίζεται ὡς δικά του, τὰ χαρίσματα καὶ τὴ δύναμη ποὺ τοῦ χαρίζει ὁ Θεός.

Ἀποδείξη θιώσεως τῆς ταπεινώσεως, εἶναι ἡ πραότης, ἡ γαλήνη, ἡ εὐσπλαχνία, ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀπάθεια. Ἡ ταπείνωση εἶναι ἡ πρώτη, ἡ βάση τῶν ἀρετῶν. Χωρὶς τὴν ταπείνωση δὲν ὑπάρχει καμία χριστιανικὴ ἀρετὴ, γιατί χωρὶς αὐτὴ δὲν ὑπάρχει ἡ χάρις.

Ἄς ἐξετάσουμε τώρα τὴν ἐφαρμογὴ τῆς ἀρετῆς τῆς πίστεως. Ὁ πιστὸς πιστεύει ἀπόλυτα στὸ σὺμβόλο τῆς πίστεως καὶ στὸ περιεχόμενο τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Μελετώντας τὴ Γραφὴ προσπαθεῖ νὰ ἀντιληφθεῖ καὶ νὰ βιώσει τὸ περιεχόμενο τῆς κι ὅσο πνευματικὰ ἀνέρχεται, τόσο περισσότερο ἀντιλαμβάνεται τὸ ἀπύθμενο βάθος τῆς.

Ὁ πιστὸς ἀκόμη βιώνει τὴν πανταχοῦ παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ προσπαθεῖ νὰ εἶναι σὲ συνεχὴ ἐπαφὴ μαζί Του. Γνωρίζοντας τὴν ἀδύναμη φύση του, ζητᾷ συνεχῶς τὸ ἔλεός Του. Εἶναι φυσικό, ὁ πιστὸς ν' ἀγαπᾷ μὲ ὄλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς του τὸν Θεὸ καὶ νὰ μὴ θέλει νὰ χάσει τὸ βίωμα τῆς παρουσίας Του καὶ νὰ ζητᾷ τὴ βοήθειά Του γιὰ νὰ ζεῖ τὴ Βασιλεία Του καὶ νὰ κάνει τὸ Θέλημά Του. Ἡ εὐτυχία, ἡ χαρὰ τῆς παρουσίας Του, εἶναι τόσο μεγάλη, τόσο δυνατὴ, ὥστε δὲν ὑπάρχει γήινο ἀντάλλαγμα αὐτῆς τῆς Παρουσίας.

Συνέπεια αὐτῆς τῆς παρουσίας εἶναι:

α) Ἡ μεγάλη του ἀγάπη γιὰ ὅποιονδήποτε συνάνθρωπό του, ἀκόμη κι αὐτὸν ποὺ τὸν πολεμᾷ.

β) Ἡ μεγάλη του ἡρεμία ἀλλὰ κι εὐτυχία σ' ὅποιαδήποτε δοκιμασία, γιατί Τὸν νοιώθει κοντά του, κι ἀκόμη γιατί εὐχαρίστως ἀποδέχεται τὸ θέλημά Του.

γ) Ὅταν μάχεται, τὴ μάχη τῆς Ἀγάπης, ἔχει σαφὴ συνείδηση ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι καρπὸς τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ.

δ) Δὲν δέχεται ἔπαινο κανένα, γιατί γνωρίζει τὴ δικὴ του ἀδυναμία καὶ τὴ δύναμη Ἐκείνου καὶ πὼς τὸ ἀποτέλεσμα ὁποιαδήποτε πράξεων του εἶναι καρπὸς τῆς Χάριτος Του.

ε) Ὅταν τὸν κρίνουν καὶ τὸν κατηγοροῦν, μὲ ἡρεμία προσέχει νὰ δεῖ ἂν ἔσφαλε, ἂν παρέλειψε κι ἂν ἡ κριτικὴ ἔχει βάση, ζητᾷ χωρὶς δικαιολογίες συγγνώμη μὲ πόνο καὶ συντριβή.

στ) Ὅταν τοῦ ἐπιτίθενται ἢ τὸν ἀπειλοῦν γιὰ τὴν πίστη του καὶ τίς ἐκ τῆς πίστεώς του ἀρχές, μένει ἀκλόνητος κι ἀμετάθετος, ὅποιες κι ἂν εἶναι οἱ συνέπειες.

Ἐρωτᾶται πὼς ἀποκτᾷ κανεὶς πίστη. Ἡ ἀπόκτηση πίστεως εἶναι θέμα ἐσωτερικοῦ ἀγώνα καὶ εἰδικοῦ αἰτήματος προσευχῆς. Ἄς θυμηθοῦμε τὸ διάλογο τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸν πατέρα τοῦ ἄρρωστου παιδιοῦ: «**Εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδιοῦ μετὰ δακρῶν ἔλεγε· πιστεύω, Κύριε, βοήθει μοι τῇ ἀπιστίᾳ**» (Μάρκ. θ' 23-24).

Ἡ ταπείνωση, ἡ βάση τῶν ἀρετῶν, ἡ πίστις, ὁ κορμὸς τῶν ἀρετῶν καὶ ἡ μεγάλη ἀγάπη στὸν Θεό, ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἀρετὴ, ὀδηγοῦν στὴν κορυφὴ τῶν ἀρετῶν, τὴν ἀγάπη γιὰ τὸν συνάνθρωπο.

Ἄς δοῦμε τὴν ἐμπρακτὴ ἐφαρμογὴ τῆς ἀγάπης:

α) Ἡ ἀγάπη δείχνει μεγαλοψυχία καὶ ἀνεκτικότητα. Εἶναι μεγάλη εὐκαιρία ποὺ μᾶς δίδεται νὰ συγχωροῦμε ὅπως μᾶς συγχωρεῖ καὶ ὁ Θεός. Εἶναι μεγάλη χαρὰ νὰ σηκώνουμε τὸ λάθος, τὴν πτώση, τὴν παράλειψη, ἀκόμη καὶ τὸν ἐγωισμό καὶ τὴν ἐξ

αυτοῦ κακία τοῦ ἀδελφου, τοῦ συζύγου, τοῦ ὑφισταμένου, τοῦ συνεργάτη. Ἡ ἀγάπη μας, ἡ μεγαλοψυχία μας καὶ ἡ ἀνεκτικότητα μας, σὲ κάθε περίπτωση εἶναι δεδομένη. Τὰ μέτρα ποῦ ἐνδεχομένως ἐπιβάλλεται, πάλι γιὰ λόγους ἀγάπης, νὰ πάρουμε, σὲ κάθε περίπτωση, ἀνάλογα μὲ τὴν πτῶση καὶ τὸ λάθος, εἶναι ἄλλο θέμα, ποῦ πρέπει νὰ μὴ θίγεται, νὰ μὴν πληγώνει, ἀλλὰ ν' ἀνεβάξει.

β) Ἡ ἀγάπη εἶναι ἐξυπηρετική. Δὲν ἀντιπαρέρχεται τὸ πρόβλημα τοῦ ἄλλου. Τὸ πρόβλημα τοῦ ἄλλου, γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποῦ ἀγαπᾷ, εἶναι καὶ δικό του θέμα, τὸν ἀπασχολεῖ καὶ προσπαθεῖ νὰ βρεῖ λύση, κάνει ὅ,τι μπορεῖ καὶ προσεύχεται γι' αὐτό. Πάντα ὑπάρχει χρόνος γιὰ ἔργα ἀγάπης ὅταν τὸ θέλουμε. Ὅταν πονοῦμε καὶ προσευχόμεθα γιὰ τὸ θέμα τοῦ συνανθρώπου μας, ὁ Θεὸς δίνει τὴ λύση.

γ) Ἡ ἀγάπη δὲν ζηλεύει γιὰ τὴν πρόοδο, τὴν ἐπιτυχία, τὴν εὐτυχία, τὴ διάκριση, τὴν ὑγεία τοῦ ἄλλου, ἀπεναντίας ἡ χαρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μας εἶναι καὶ δική μας χαρὰ, ὅπως εἶναι καὶ ἡ λύπη του.

δ) Ἡ ἀγάπη ποῦ εἶναι καρπὸς τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς πίστεως δὲν εἶναι συμβατή μὲ τὴν ὑπερηφάνεια, γι' αὐτὸ δὲν ἐπιτρέπεται στὸν πιστὸ νὰ ὑπερηφανεύεται, νὰ προβάλλεται, νὰ φέρεται μὲ ἀλλαξονία, μὲ τρόπο ποῦ προπαθεῖ νὰ πείσει τὸν ἄλλον ὅτι πράγματι ὑπερέχει. Αὐτὴ ἡ στάση δὲν οἰκοδομεῖ κανένα, μᾶλλον δηλητηριάζει καὶ ὀδηγεῖ στὴν πτῶση.

ε) Ἡ ἀγάπη ποῦ σέβεται τὴν προσωπικότητα ὄλων, δὲν συμβιδιάζεται μὲ συμπεριφορὰ ἀπρεπῆ καὶ ἄκοσμο, μὲ σκέψη καὶ πολὺ περισσότερο μὲ λόγους ἢ πράξεις ποῦ πολλές φορὲς σκανδαλίζουν. Ὁ Χριστὸς μίλησε πολὺ αὐστηρὰ γι' αὐτοὺς ποῦ σκανδαλίζουν τοὺς συνανθρώπους τους.

στ) Ὅποιος ζεῖ τὴν ἀπόλαυση τῆς εὐλογημένης ἀγάπης καὶ τὴν ἀπόλαυση τοῦ ἐλαχίστου, δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ζητᾷ τὸ δικό του. Ἐκεῖνο ποῦ ζητᾷ εἶναι τὸ καλὸ καὶ τὴ χαρὰ τῶν συνανθρώπων του καὶ τοῦ συνόλου τῆς

κοινωνίας. Αὐτὴ ἡ συμπεριφορὰ ὠφελεῖ καὶ οἰκοδομεῖ ὄλους, ἀκόμη καὶ τοὺς ἐπιχειρηματίες στὴ διοίκηση τῶν ἐπιχειρήσεών τους.

ζ) Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης δὲν εἶναι καχύποπτος καὶ δὲν σκέπτεται μὲ φόβο ἢ καὶ μνησικακία γιὰ τὸν ἄλλον, γιὰ τὴν ἐνδεχόμενη κακὴ του, ἢ τὴν ἐχθρική του συμπεριφορὰ. Προσεύχεται καὶ παραμένει συντετὸς καὶ ἀκέραιος, γεμάτος πίστη, χαρὰ καὶ ἀγάπη.

η) Πάντα σκεπάζει καὶ ἀνέχεται τὰ μειονεκτήματα καὶ ἐλαττώματα τοῦ ἄλλου, δὲν θέλει τὸν ἐξευτελισμὸ του καὶ προσεύχεται γι' αὐτόν, ἔχοντας πάντα πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν στάση τοῦ Χριστοῦ, ἐναντι τῆς κακίας τῶν ἀνθρώπων ἀπέναντί Του.

θ) Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀγάπης, πάντα περιμένει μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐλπίζει γιὰ τὴν ἀνόρθωση τοῦ παρεκτρεπομένου ἀδελφοῦ του.

Ἡ χριστιανικὴ ζωὴ, εἶναι ζωὴ μέσα σὲ συνεχή παρουσία τοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ζωὴ δυνάμεως, ἅμα δὲ καὶ ζωὴ μεγάλης εὐτυχίας καὶ χαρᾶς. Εἶναι ἡ ζωὴ τῆς Βασιλείας Του. Ὅταν ἐσωτερικὰ ἀγωνιζόμεσθε καὶ Τοῦ ζητοῦμε νὰ μᾶς βοηθήσει νὰ Τὸν πλησιάσουμε, ν' ἀπαλλαγούμε ἀπὸ τὰ πάθη μας καὶ νὰ ζοῦμε τὴ Βασιλεία καὶ τὸ θέλημά Του, ὁ Θεὸς διὰ τῆς χάριτος δίνει περισσότερα ἀπ' ὅσα ζητᾶμε. Ὁ Ἄσωτος ζητοῦσε νὰ γίνῃ δοῦλος καὶ Ἐκεῖνος τὸν ἀπεκατέστησε στὴν υἰοθεσία καὶ τοῦ φόρεσε τὴ στολή τὴν πρώτη. Ὁ ληστής Τοῦ ζητοῦσε νὰ τὸν θυμηθεῖ, ὅταν θὰ ἔλθει στὴ Βασιλεία Του καὶ Ἐκεῖνος τὸν πῆρε μαζί Του στὸν Παράδεισο.

Βασικὸς σκοπὸς τῆς ἐνσάρκωσης τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀποκατάστασή μας στὴ ζωὴ τῆς Χάριτος, στὴ ζωὴ τῆς δυνάμεως, τῆς χαρᾶς, τῆς αἰωνιότητος. Αὐτὴ τὴ ζωὴ ζητᾷ σήμερα ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος γιατί αὐτὴ ἡ ζωὴ συγκρατεῖ καὶ τὴν κοινωνία ἀπὸ τὴν κατάρρευσὴ της.

ΑΛΕΞ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΣΧΟΛΙΑ

"Όταν γραφόταν τὸ κείμενο αὐτό, τὸ ΝΑΤΟ συνέχιζε τοὺς καθημερινούς βομβαρδισμούς ἐναντίον τῆς Γιουγκοσλαβίας, μὲ τὰ γνωστὰ σὲ ὅλους μας φρικτὰ καὶ ἀποτρόπαια ἀποτελέσματα. Ἴσως ὅταν θὰ κυκλοφορεῖ τὸ τεύχος αὐτὸ τῶν «Ἀκτίνων», νὰ ἔχουν σταματήσει οἱ ἐπιθέσεις τῶν νατοϊκῶν ἀεροπλάνων καὶ νὰ ἔχουν ἀρχίσει οἱ διαβουλεύσεις γιὰ εἰρηνικὴ ἐπίλυση τοῦ προβλήματος. Τὸ εὐχόμεθα καὶ ὁ Κύριος, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς εἰρήνης, νὰ φωτίσει τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, νὰ συνέλθουν καὶ νὰ ἀποφασίσουν, νὰ σταματήσῃ ἐπὶ τέλος ἡ τρομερὴ καταστροφὴ τῆς γειτονικῆς μας αὐτῆς χώρας.

Τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς αὐτῆς δὲν τὸ γνωρίζουμε σὲ ὅλη τὴν ἔκτασή του. Ὅταν σταματήσει ὁ πόλεμος καὶ καταγραφοῦν ὅλες οἱ καταστροφές καὶ οἱ ἀπώλειες ἀνθρωπίνων ζωῶν, τότε θα φανεῖ τὸ πραγματικὸ μέγεθος καὶ θὰ γνωσθοῦν οἱ λεπτομέρειες τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀνελέητων βομβαρδισμῶν. Μέχρι σήμερα ἔχουν γίνῃ γνωστὲς οἱ μεγάλες καταστροφές ποὺ ἔχουν ὑποστῆ, οἱ ἐγκαταστάσεις βασικῆς ὑποδομῆς τῆς χώρας, τὰ ἐργοστάσια, οἱ μεγάλες ὀδικές ἀρτηρίες, τὰ ἀεροδρόμια, οἱ σιδηροδρομικὲς ἐγκαταστάσεις, οἱ μεγάλες γέφυρες τοῦ Δούναβη καὶ τῶν ἄλλων ποταμῶν, οἱ ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς καὶ διανομῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, παραδοσιακὰ ἀρχιτεκτονικὰ οἰκοδομήματα, καθὼς καὶ ἄλλα πολιτιστικὰ καὶ ἱστορικῆς σημασίας μνημεῖα καὶ ἐκκλησιαστικὰ Ἱδρύματα. Ἀκόμη γνωρίζουμε ὅτι ἑκατοντάδες, ἴσως καὶ χιλιάδες εἶναι οἱ ἀνθρώπινες ἀπώλειες καὶ ὅτι χιλιάδες εἶναι οἱ τραυματίες στὰ νοσοκομεία τῆς χώρας αὐτῆς. Τελευταῖα ἄρχισε νὰ ἐμφανίζεται στὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὸ θέμα τῆς καταστροφῆς τοῦ περιβάλλοντος, ἀπὸ τὴ μόλυνση μὲ τοξικὲς χημικὲς οὐσίες, οἱ ὁποῖες μετὰ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ χημικῶν βιομη-

χανιῶν, διαχύθηκαν στὴν ἀτμόσφαιρα, χωρὶς ἀκόμη νὰ γνωρίζουμε τίς ἐπιπτώσεις ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχουν γιὰ τὸν ἄνθρωπο, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ.

Οἱ εἰδικοί μιλοῦν ἀκόμη γιὰ μόλυνση καὶ ρύπανση τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀτμόσφαιρας, ἀπὸ τὰ ὑλικά κατασκευῆς τῶν χιλιάδων πυραύλων «ἔξυπνης» τεχνολογίας ποὺ ἀσταμάτητα ρίχνουν στὴ χώρα αὐτὴ τὰ νατοϊκὰ ἀεροπλάνα. Πρόσφατα μάλιστα διαβάσαμε στὸν ἡμερήσιο τύπο, γνώμη εἰδικῶν, γιὰ τίς ἐπιπτώσεις ποὺ ἔχει στὸν ἀνθρώπινο ὄργανισμό τὸ ἀνενεργὸ οὐράνιο, τὸ ὁποῖο περιέχεται στὰ ὑλικά κατασκευῆς τῶν κεφαλῶν τῶν πυραύλων, γιὰ νὰ τοὺς ἀυξάνει τὴ διατηρητικὴ ικανότητά των. Κατὰ τοὺς εἰδικούς, τὸ οὐράνιο αὐτὸ εἰσπνεόμενο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, εἰσέρχεται στὸ κυκλοφορικὸ σύστημα καὶ σὲ εὐπαθῆ ὄργανα, μεταδίδοντας ἀκτινοβολία μὲ τελικὸ ἀποτέλεσμα ἐμφάνιση καρκίνου.

Εἶναι τρομερὸ νὰ τὸ σκέπτεται κανεὶς πῶς σήμερα μετὰ ἀπὸ τὰ τόσα δεινὰ, ποὺ ἔχουν ὑποστῆ οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ τοὺς δύο Παγκοσμίους πολέμους, νὰ ἀποφασίζονται καὶ νὰ ἐκτελοῦνται τέτοιαις ἐκτάσεως καταστροφές, σὲ μία χώρα Εὐρωπαϊκῆ, ἀνεξάρτητη καὶ κυρίαρχη, χωρὶς κανένα σεβασμὸ τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου. Καὶ νὰ σκεφθεῖ κανεὶς ἀπὸ ποιούς γίνονται ὅλα αὐτά. Ἀπὸ Κυβερνήσεις λαῶν, ποὺ θέλουν νὰ φαίνονται καὶ νὰ ὀνομάζονται πολιτισμένοι.

Ὡς Ἕλληνες χριστιανοὶ ἐπιστήμονες, λυπούμεθα βαθύτατα καὶ ἀγανακτοῦμε γιὰ τὸ ἀνοσιούργημα αὐτό. Δὲν ὑπάρχουν δικαιολογίες καὶ ἐλαφρυντικά, γιὰ δῆθεν προστασία μειονοτήτων. Ἐχομε πικρὴ πείρα στὸ θέμα αὐτό, ἀπὸ τὸ δράμα τῆς Κύπρου καὶ τῆς Β. Ἠπείρου. Ἄλλωστε ἡ πράξη ἔδειξε τὸ ἀντίθετο, μὲ τίς ἑκατοντάδες χιλιάδες προσφύγων.

Ἡ Χριστιανικὴ Ἐνωση Ἐπιστημόνων, καλεῖ ὅλους τοὺς ἐπιστήμονες ποὺ σέβονται τὶς αἰώνιες ἠθικὲς ἀξίες καὶ ἀνήκουν στὶς χῶρες μέλη τοῦ ΝΑΤΟ, νὰ διαμαρτυρηθοῦν ὑψώνοντας τὴ φωνή τους καὶ νὰ ζητήσουν τὴν εἰρηνικὴ διευθέτηση τοῦ προβλήματος, μὲ σεβασμὸ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καὶ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

Ἐλπίζουμε καὶ εὐχόμαστε, ἡ φωνὴ τῆς ἀλήθειας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἡ φωνὴ τοῦ Κυρίου, νὰ κεντρίσει τὶς εὐαίσθητες χορδὲς τῶν σωφρόνων ἀνθρώπων καὶ νὰ καυτηριασθεῖ μὲ δριμύτητα ὁ ἀπάνθρωπος αὐτὸς τρόπος διακανονισμοῦ πολιτικῶν διαφορῶν, μεταξύ τῶν ἐθνῶν.

ΜΙΑ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Τὰ γεγονότα ἀπὸ τὶς 24 Μαρτίου μέχρι σήμερα ποὺ γράφονται οἱ γραμμὲς αὐτὲς (10/5/99), ἔχουν συγκινήσει, θέλουμε νὰ πιστεύουμε, τοὺς σωστὰ σκεπτόμενους ἀνθρώπους. Ἐνας ἀκήρυκτος πόλεμος, χωρὶς σχέδια καὶ προετοιμασία ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ ΝΑΤΟ, ποὺ σύμφωνα μὲ τὸ καταστατικό του εἶναι ὄργανισμὸς γιὰ ἀμυντικούς σκοπούς, «*βομβαρδίζει καὶ καταστρέφει*» ἕναν ὁλόκληρο λαό, τὸ σερβικὸ λαό. Καὶ ὄχι μόνο. Καταστρέφει καὶ ὅ,τι πολῦτιμο ὁ ἰδρώτας καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἀνθρώπων προηγουμένων γενεῶν δημιούργησε ὡς δείγματα πολιτισμοῦ. Καὶ ποιά ἡ αἰτία; «*Λόγοι ἀνθρωπιστικοί*». Οἱ λέξεις ἔχασαν πιά τὴν ἔννοιά τους. Ἄλλὰ «*μωραίνει Κύριος ὃν βούλεται ἀπώλεσαι*». Ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνθρωπισμοῦ χιλιάδες νεκροί, ἀνυπεράσπιστοι ἄμαχοι, γυναῖκες καὶ παιδιά, ἀνήμποροι γέροντες, πεινῶντες καὶ γυμνητεύοντες, πρόφυγες καὶ τραυματίες τὰ ἀποτελέσματα, χωρὶς καμιά τύψη καὶ αἴσθηση ἐνοχῆς. «*Γιὰ λόγους ἀνθρωπιστικούς*», καταστρέφονται σπίτια, ἐργοστάσια, γέφυρες, ἠλεκτροπαραγωγοὶ σταθμοί, βομβαρδίζονται νοσοκομεῖα, σχολεῖα, ξενοδοχεῖα, τηλεοπτικοὶ καὶ ραδιοφωνικοὶ σταθμοί, πρεσβεῖες ξένων κρατῶν (ἐδῶ τὰ πράγματα δημιουργοῦν προβλήματα). «*Γιὰ λόγους ἀνθρωπιστικούς*» τὰ κύματα τῶν

προσφύγων ἀμάχων ὑπὲρ τῶν ὁποίων δῆθεν μάχονται οἱ δυνάμεις τοῦ ΝΑΤΟ, βομβαρδίζονται ἀπὸ τὶς δυνάμεις τοῦ θανάτου. «*Γιὰ λόγους ἀνθρωπιστικούς*», «*βομβαρδίζουμε, σκοτώνουμε, ἐξολοθρεύουμε*». Κι ἂν κάνουμε λάθος στὸ στόχο μας, ζητοῦμε συγγνώμην καὶ τελειώσαμε. «*Ἄς προσευχηθοῦμε γιὰ τὰ θύματα!*» Τί εἰρωνεῖα! Εἶναι νὰ τρελλαίνεται κανεὶς. Ξεφύγαμε ἀπὸ τὰ ἀνεκτὰ ὄρια ἰσορροπίας. Ἀκόμη παραγνωρίσαμε ὅτι «*ὁ σκοπὸς δὲν ἀγιάζει τὰ μέσα*», ὅταν μαλιστα αὐτὰ τὰ μέσα σκορπίζουν παντοῦ τὸ θάνατο.

Ἄλλὰ, «*ἔστι δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ' ὄρᾱ*». «*Μηδένα πρὸ τοῦ τέλους μακάριζε*». Ὑπάρχει καὶ ὁ Θεός. Ναι ὑπάρχει! Καὶ χωρὶς χαιρεκακία θὰ θέλαμε νὰ δοῦμε ποιὸ θὰ εἶναι τὸ τέλος ὄλων αὐτῶν τῶν «κυρίων» ποὺ δίνουν τώρα ἀπὸ θέσεως ἰσχύος τὶς ἐντολὲς νὰ καταστρέφονται ἀνθρώπινες ζωές. Ἡ ἀκόμη πρόσφατη ἱστορία μᾶς ἔδειξε πολλὰ δείγματα. Ἐμεῖς εὐχόμαστε νὰ λυθοῦν τὰ προβλήματα εἰρηνικὰ καὶ νὰ ἀποκατασταθοῦν ὅπου εἶναι δυνατόν οἱ ζημιές τὶς ὁποῖες αὐτὴ τὴ φορὰ θὰ κληθοῦν νὰ πληρώσουν αὐτοὶ ποὺ τὶς προκάλεσαν.

ΑΦΑΝΙΣΜΟΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑΣ

Τὸ πολιτικὸ ἐγκλημα τοῦ ΝΑΤΟ εἶναι τεράστιο. Οἱ «ἔξυπνες» δόμβες δὲν λογαριάζουν ὄχι μόνο ἀνθρώπινες ζωές, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἱστορία. Κάθε μέρα κινδυνεύουν καὶ μνημεῖα σημαντικὰ καὶ μάλιστα βυζαντινῆς κληρονομιάς. Τουλάχιστον σαράντα μνημεῖα στὸ Κοσσυφοπέδιο καὶ τὴν ὑπόλοιπη Γιουγκοσλαβία ἔχουν ὑποστῆεῖ σοβαρὲς ζημιές, ὅπως τὸ μοναστήρι τῆς Γκρατσάνιτσας τοῦ 14ου αἰώνα, τὸ Πατριαρχεῖο τοῦ Πέτς ποὺ εἶχε κρατηθεῖ ὄρθιο ἀπὸ τὸν 11ο αἰώνα, γιὰ νὰ ὑποστῆεῖ ἀνεπανόρθωτες ζημιές ἀπὸ ἕναν πόλεμο τῶν σύγχρονων «*πολιτισμένων ἀνθρώπων*». «*Στὶς παραμονὲς τοῦ 2000 βομβαρδίζονται ἀνθρώποι καὶ πολιτισμός*».

ΘΕΡΜΑ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΑ

Πρέπει πραγματικά να συγχαρούμε την οργάνωση «γιατροί του κόσμου», για τη θετική κάτω από δύσκολες πολεμικές συνθήκες συμμετοχή τους στην περιθάλψη των κατοίκων της δοκιμαζόμενης Σερβίας. Ακόμη τους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους που με κίνδυνο της ζωής τους εξησαν τὰ γεγονότα και τὸ δράμα ἀνηλεῶν βομβαρδισμῶν σὲ ἀκήρυχτο ἐγγληματικὸ πόλεμο. Συγχαρητήρια ἀξίζουν ἀκόμη και σὲ ὅσους συμπαραστάθηκαν ἠθικά στὸν ἀγωνιζόμενο λαὸ τῶν Σέρβων και σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ πρόσφεραν ὑλικὴ βοήθεια σὲ φάρμακα, τροφίμα, εἶδη ρουχισμοῦ γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν προσφύγων, τῶν καταδιωκόμενων, πεινῶντων και ἀσθενούντων. Κάθε ἄλλη συμπαράσταση τῶν καλλιτεχνῶν και ἀνθρώπων τῶν γραμμάτων. Ἰδιαίτερος ἔπαινος ἀνήκει στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος και σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ πρόσφεραν ἀπὸ τὸ περισσεύμα ἢ τὸ ὑστέρημά τους. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ἀνιδιοτελὴς ἀγάπη τῶν Ἑλλήνων. Γιὰ τοὺς Ἕλληνες μιὰ τέτοια συμπαράσταση εἶναι συνηθισμένη ἐκδήλωση και ἐντελῶς αὐθόρμητη και ἀνιδιοτελής, ἀλλὰ και τόσο οὐσιαστικὴ στίς δύσκολες αὐτὲς ἡμέρες.

ΑΜΕΣΗ ΛΥΣΗ

Ὅταν βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ οὐσιαστικὰ προβλήματα, οἱ λαλίστατοι ἄλλοτε ὑπουργοὶ μας σιωποῦν παραδειγματικά. Τὸ θέμα τῆς μετεγγραφῆς τῶν Ἑλλήνων φοιτητῶν ἀπὸ τὰ Γιουγκοσλαβικὰ πανεπιστήμια λόγω τῶν συνθηκῶν πολέμου ποὺ δημιουργήθηκαν, παραμένει ἄλυτο. Οὔτε και οἱ κ.κ. Πρωτάνεις μας φαίνεται νὰ διατύπωσαν προτάσεις ἀφοῦ μέχρι σήμερα (10 Μαΐου) τίποτα σχετικὸ δὲν δόθηκε στὴ δημοσιότητα. Μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν φυσικὰ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ἀπὸ μέρους τῶν Πανεπιστημίων, ἀλλὰ ἐδῶ πρόκειται γιὰ ἀνωτέρα βία ποὺ δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολὴς. Ἄλλωστε τόσο εὐκόλα αὐξάνεται ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ποὺ και φυσιολογικὰ εἶναι κάτι

τὸ ἀναμενόμενο. Τὸ ἀντίθετο ἐπιχείρημα ὅτι δὲν πέρασαν σὲ εἰσαγωγικὲς ἐξετάσεις γιὰ νὰ κριθεῖ ἡ ἀξία τους ἔχει ἤδη καταρρεῦσει σὰν χάρτινος πύργος και ἰσχύει μόνο γιὰ τοὺς ἀφελεῖς. Ἄλλωστε οἱ μέχρι σήμερα Ἕλληνες πτυχιούχοι ξένων πανεπιστημίων ἀπέδειξαν τὴν ἀξία τους καταλαμβάνοντας ἰσότιμες θέσεις στὴν Ἑλλάδα, ὅσοι φυσικὰ ἐπέστρεψαν στὴν πατρίδα. Τὰ παραμῦθια μποροῦν σὲ χρόνια κρίσιμα νὰ σταματήσουν. Καὶ οἱ ἀρμόδιοι νὰ πάρουν σύντομες και σωστὲς ἀποφάσεις, ὥστε νὰ μὴ χάνεται πολὺτιμος χρόνος.

Κάτι ποὺ ξαναθυμίζουμε στοὺς ἀρμόδιους ὑπουργοὺς τῆς Παιδείας μας. Φανταζόμαστε πὼς ἐπέισθησαν ὅτι ἡ ἀναπλήρωση τῶν ὠρῶν και τῆς χαμένης ὕλης ἐξ αἰτίας τῶν καταλήψεων τῶν μαθητῶν δὲν πραγματοποιήθηκε, γι' αὐτὸ και περικόπτεται ἡ ὕλη. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴν ὁποία πρέπει νὰ εἶναι ἀπόλυτα βέβαιοι, ὅπως εἶναι και οἱ ἐκπαιδευτικοὶ και οἱ μαθητές. Ἄπλῶς και αὐτὸ τὸ παραμῦθι ἐβγάλε ἀπὸ μιὰ δύσκολη κατάσταση τοὺς κυρίους ποὺ ἀποδεικνύονται ἄσχετοι γιὰ τὰ θέματα ποὺ εἶναι ὑπεύθυνοι μὲν, ἀλλὰ ἄνευ εὐθύνης τὰ διαχειρίζονται.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΡΑΚΗΣ

Μὲ ἐκπληξη διαβάσαμε τὴν εἶδηση πὼς ἡ Σόφια μετονόμασε τὸ Πανεπιστήμιο τῆς Στάρα Ζαγορά, πόλης τῆς Κεντρικῆς Βουλγαρίας, σὲ «Πανεπιστήμιο Θράκης», προσπαθώντας μέσω τῶν ἐθνολογικῶν και «ιστορικῶν ἰδρυμάτων μελετῶν» νὰ ἐμφανίσει ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶναι οἱ... συνεχιστὲς τῶν ἀρχαίων Θρακῶν.

Ἄμὸν ἔχει καταλάβει τοὺς γείτονές μας νὰ χρησιμοποιοῦν ὀνόματα ἐλληνικῶν ἐδαφῶν και μετὰ νὰ ἀναζητοῦν ἀνύπαρκτα δικαιώματα και ἐθνικὲς ρίζες μόνο ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι κάποτε ἔδωσαν ἐλληνικὲς ὀνομασίες σὲ δικά τους ἰδρύματα και ἐδάφη. Τὰ Σκόπια ζητοῦν νὰ ὀνομάζονται Μακεδονία, οἱ Βούλγαροι μετονομάζουν Πανεπιστήμιό τους σὲ Πανεπιστήμιο Θράκης, οἱ

Τούρκοι έποφθαλμιούν την 'Ανατολική Θράκη. Τί θα γινόταν άραγε αν οι Έλληνες διεκδικούσαν όλες τις επαρχίες που άνηκαν κάποτε στην Ελλάδα; Οι άποδείξεις μας βρίσκονται γραμμένες στους τρούλους των εκκλησιών. Τό «Πλατυτέρα των Ούρανών» βρίσκεται χαραγμένο μέσα στο ιερό των εκκλησιών. Τή θρησκεία του Χριστού την πήραν από τους Έλληνες. Και τή γλώσσα τους τή διατύπωσαν με άλφάβητο φτιαγμένο από Έλληνες μοναχούς. Άς σταματήσουν λοιπόν αυτές τες άνοησιες, άς συνέλθουν και άς προσπαθήσουν νά ζούν ειρηνικά στα έδάφη τους με τους γείτονές τους, και άς αφήσουν κι έμας ήσυχους. Οι άρμόδιες άρχες άς ξεκινήσουν κάποιες διαδικασίες τουλάχιστον για νά μήν πούν κάποτε ότι δέν διαμαρτυρηθήκαμε.

ΕΜΠΡΑΚΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ

Δέν θα πρέπει νά περάσει άπαρατήρητο τό γεγονός τής συμμετοχής τής εύρύτερης έλληνικής κοινωνίας στην οικονομική άρωγή και στην άποστολή άνθρωπιστικής βοήθειας στον δικιμαζόμενο σερβικό λαό και στα όποιαδήποτε θύματα του ιδιότυπου αυτού πολέμου.

Ό λαός μας διαθέτει ιδιαίτερη εύαισθη-

σία στην άντιμετώπιση παρομοίων καταστάσεων, γιατί στην πρόσφατη τουλάχιστον ιστορία του και ιδίως κατά τήν διάρκεια του πρώτου ήμίσεως του άπερχόμενου αιώνα, κατά τον όποιο έσημειώθηκαν δύο παγκόσμιοι πόλεμοι, ή μικρασιατική καταστροφή, ή ένοπλη άνταρσία τής άριστερας, άλλα και ή πιό πρόσφατη, προ είκοσιπενταετίας, εισβολή του Άττίλα στην Κύπρο, μεγάλα τμήματα αυτού, βρέθηκαν σε δυσμενείς περιστάσεις και έχει πείρα των άμέσων αναγκών των θυμάτων των πολεμικών συγκρούσεων και ιδίως εκείνων των προσφύγων.

Στήν εύγενική αυτή κινητοποίηση πρωτοστάτησε και πάλιν ή Έλλαδική Έκκλησία και τό σώμα των πιστών. Άξίζει νά σημειωθεί ότι μέσα στο πλήθος των προσφύγων περιλαμβάνεται και εκείνη των συνεργαζόμενων χριστιανικών σωματείων «ό Άπόστολος Παύλος» εις τά όποια άνήκουν και οι «Άκτινες» με τήν συγκέντρωση ποσοϋ έξ είκοσι πέντε έκατομμυρίων πεντακοσίων χιλιάδων, ποσόν τό όποιο δια μέσου τής Έρας Άρχιεπισκοπής Άθηνών άπεστάλη εις τό σερβικόν Πατριαρχείον.

Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΥΠΟΥ
ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

D.N.A.

*Όσο κι αν ψάχνετε
στα έργαστήρια σας, τής γής σοφοί,
ένα, ποτέ σας δέν θα βρῆτε:
πώς εἶν' φτιαγμένη
του ανθρώπου ή ψυχή!*

*Όλα τά μουσικά του ανθρώπινου κορμιού
ίσως τά βρῆτε...
Μά δέν θα βρῆτε πώς εἶν' φτιαγμένη
του ανθρώπου ή ψυχή,
που νιώθει, π' αγαπάει, που πονά
που εἶναι ζεστή και καίει,
και που δέν εἶν' γονίδια
ούτε και ντί-εν-εϊ!!*

Γ.Ι. ΓΑΒΡΙΗΛ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΠΟΥ ΣΚΟΤΩΝΕΙ!

25 εκατομμύρια δολάρια έπεδίκασε δικαστήριο της πολιτείας Μίσιγκαν των Η.Π.Α. ως άποξημίωση της οικογένειας νεαρού που δολοφονήθηκε άμέσως μετά την προβολή της τηλεοπτικής έκπομπής «The Jenny Jones Show»! Οί ένορκοι έκριναν ως ήθικους άντουργούς για τη δολοφονία του Σκότε Άμέντιουρ τους δημιουργούς της συγκεκριμένης έκπομπής και την παραγωγό εταιρεία, την γνωστή Warner Bros. Έκτίμησαν μάλιστα ότι αυτοί ούσιαστικά όπλισαν τó χέρι του Τζόναθαν Σμίτζ, που άντιμετώπιζε ψυχολογικά προβλήματα και δολοφόνησε έν ψυχρώ τόν γείτονά του Σκοτ Άμέντιουρ, έπειδή προσβλήθηκε από τά όσα έίπε για εκείνον τó θύμα στη διάρκεια της έκπομπής αυτής.

Δυστυχώς τó γεγονός αυτό δέν είναι μοναδικό! Οί «έκπομπές πραγματικότητας» (reality shows) ή «σκουπιδοεκπομπές» (trash TV) έχουν θύματα ακόμα και στην Έλλάδα. Είμαι σχετικά πρόσφατες οί άυτόκτονίες άνθρώπων που έννοιωσαν θιγμένοι από τέτοιες έκπομπές, καθώς και οί έπιθέσεις εναντίον παρουσιαστών αυτών τών έκπομπών από συκοφαντημένους συνανθρώπους μας.

Έπιπλέον παρόμοια εύθύνη φαίνεται ότι έχουν και άλλες τηλεοπτικές έκπομπές ιδίως ταινίες τρόμου, βίας και σέξ. Δικαστήριο της Μεγάλης Βρετανίας καταδίκασε σέ ισόβια τόν 19χρονο Νήλ Σάγιερς και τόν 18χρονο Γκράιαμ Γουόλις για τή δολοφονία τού 18χρονου φίλου τους Ράσελ Κρούκς, έντοπίζοντας ως ήθικους άντουργούς τού άποτρόπαιου αυτού έγκλήματος τες ταινίες τρόμου που παρακολουθούσαν με πάθος οί δύο νεαροί!

Τά περιστατικά αυτά προβληματίζουν ακόμα περισσότερο όταν παρατηρείται έντυπωσιακή αύξηση της τηλεθέσης. Πρόσφατη έρευνα της εταιρείας AGB άποδεικνύει ότι πολλοί Έλληνες περνούν καθημερινά 6 ώρες, κατά μέσον όρο, μπροστά στην τηλεόραση, δηλαδή τó 1/4 της ζωής τους! «Πρωταθλήτριες» είναι οί γυναίκες άνω τών 45 ετών και τούς άκολουθούν από κοντά οί άνδρες αυτής της ήλικίας. «Παρήγορο» είναι ότι οί ήλικίες 15-24 ετών βλέπουν περίπου 3,5 ώρες τηλεόραση καθημερινά. Άντίθετα παραμένει ως άνησυχητικό φαινόμενο, με άπρόβλεπτες διαστάσεις στό μέλλον, ή παιδική τηλεθέση: τó 1 στα 4 παιδιά «μεγαλώνει γρήγορα» παρακολουθώντας τηλεόραση 8-11 τó βράδυ!

Άπαραίτητη είναι ή **πνευματική συστράτευση** όλων μας σέ μιá προσωπική μάχη ενάντια στη **δαιμονοποίηση** της ζωής μας και την **άλλοίωση** τού βλέμματος και τού πνεύματός μας. Ίδιως ή προστασία τών παιδικών ψυχών από τά κάθε λογής «σκουπίδια» θά άποδείξει τή συνειδητοποίηση της πνευματικής μας εύθύνης. Για νά μñ κλαίμε έπειτα μπροστά στα νεανικά δράματα, άναζητώντας τες εύθυνες μόνο σέ τρίτους!

ΜΑΚΗΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ Χ.Ε.Ε.

Με τή συμπλήρωση 150 χρόνων από τή γέννηση και 70 χρόνων από τήν έκδημία τού πατρός Εύσεβίου Ματθοπούλου, ή Άδελφότης Θεολόγων «ΖΩΗ» όργανώνει ειδική εκδήλωση μνήμης τήν Κυριακή 27 Ίουνίου 1999 στόν περιόβολο τού ιερού ναού της Με-

ταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος στήν Ἁγία Παρασκευή, ἀμέσως μετά τή Θεία Λειτουργία.

Σύντομες ὁμιλίες θά γίνουν ἀπό τόν Ἀρχιμ. π. Νικήτα Βουτυρά, προϊστάμενο τῆς Ἀδελφότητος «ΖΩΗ» μέ θέμα «**Ἀπό τήν ἀγιότητα τῆς ζωῆς του**», τόν Ἀρχιμ. π. Ἡλία Μαστρογιαννόπουλο μέ θέμα: «**Ἀπό τήν ἱεραποστολική του δράση**» καί τήν δ. Μαργαρίτα Πανατζοπούλου, φιλόλογο, μέ θέμα: «**Ἀπό τὸ ἔργο τῆς πνευματικῆς του καθοδηγήσεως**». Ἡ ἐκδήλωση θά κλείσει μέ τὸ πνευματικὸ σύνθημα τῆς χρονιάς, ἐνῶ θά πλαισιωθεῖ ἀπὸ τραγούδια καί ἀπαγγελίες.

Ἐστω καὶ ἀναδρομικὰ ἀξίζει νὰ ἀναφέρουμε τὴν οὐσιαστικὴ πνευματικὴ προσφορά τοῦ **Κύκλου Φυλακῶν Γυναικῶν** πρὸς

τὶς κρατούμενες τῶν γυναικείων φυλακῶν Κορυδαλλοῦ κατὰ τὸ φετινὸ Πάσχα. Προσφέρθηκε σὲ κάθε κρατούμενη ἓνα ὄνομαστικὸ προσωπικὸ δέμα μέ ἓνα δῶρο τῆς ἐπιλογῆς τους (παπούτσια, σάκ-βουαγιαζ ἢ πετσέτα) πὺ συνοδευόταν ἀπὸ μιὰ κάρτα μέ πασχалиνὲς εἰχῆς. Ἐπιπλέον πολλὲς κρατούμενες ἐξησαν τὸ μυστήριό τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως καὶ μετέλαβαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων κατὰ τὴν Μεγάλῃ Ἑβδομάδα. Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Κύκλου παρακολούθησε τὴν ἀκολουθία καὶ περιφορὰ τοῦ ἐπιταφίου ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

ΤΟΜΕΑΣ ΜΕΣΣΩΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ Χ.Ε.Ε.

ΤΟ «ΝΟΜΙΖΩ» ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΩΝ

(Εἶς γὰρ ὑμῶν... ὁ Καθηγητής» Ματθ. κγ' 10)

*Οἱ κοινότητες γέμισαν ἀπὸ «σοφούς»,
ἐμπειρογνώμονες, συμβούλους, εἰδικούς.
Ἀνάμεσά τους κι ἄνθρωποι «πνευματικοί»,
ἀσύνητοι -λαῶν καὶ νέων- ὀδηγοί.*

*Μιλοῦν συνέχεια γιὰ κάθ' ἐπιστητό.
Πιστεύουν ὅτι λένε πάντα τὸ σωστό.
Δὲν ξέρουν τὸ «Νομίζω» οἱ θνητοὶ στὴ Γῆ,
καὶ σκέπτονται καὶ δροῦνε σὰν μικροὶ «θεοί».*

*Αὐτὸ τὸ πείσμα τους, πηγὴ πολλῶν δεινῶν,
καὶ δυστυχῶς, ἀκόμη, καὶ πνευματικῶν.
Μαζὶ καὶ μεῖς; Ἡ μήπως μέ τὴν πείρα, πιά,
σκεπτόμαστε καὶ τὸ «νομίζω» πρὸ συχνά.*

Ε.Λ.Κ.

ΑΝΑΖΗΤΕΙΤΑΙ ΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ

Έντείνεται και παρατείνεται η κρίση στην κυκλοφορία των ελληνικών εφημερίδων. Η άρνητική πορεία των τελευταίων ετών δεν αντιστρέφεται παρά τα έφευρήματα κάποιων εκδοτών που αποφέρουν πρόσκαιρες μόνο αναλαμπές. Δημοσιογράφοι κακοπληρώνονται ή απολύονται και η εκμετάλλευση των νέων δημοσιογράφων, που εργάζονται χωρίς μισθό, διογκώνεται. Αποτέλεσμα είναι η ποιότητα του περιεχομένου να είναι χαμηλή και ανάλογη του μορφωτικού και πνευματικού επιπέδου των δημοσιογράφων.

Η παραδοσιακή σχέση εφημερίδας-αναγνώστη που διατηρήθηκε μέχρι και τη δεκαετία του '80, κλονίστηκε ίσως ανεπανόρθωτα από την εκρηκτική είσοδο των ηλεκτρονικών μέσων ενημερώσεως που μετέστρεψαν τους αναγνώστες σε τηλεθεατές και ακροατές. Επιπλέον η μεταβολή των συνθηκών διαβιώσεως του μέσου Έλληνα, παράλληλα με την ύφιστάμενη κοινωνική κρίση και τη διογκούμενη αμφισβήτηση αξιών και θεσμών επιδεινώσαν την άσχημη κατάσταση.

Άς μη νομοσιτεί όμως ότι η κρίση του Τύπου είναι μόνο ελληνικό φαινόμενο. Η έμπιστοσύνη της κοινής γνώμης προς τις εφημερίδες μειώνεται σταθερά τα τελευταία χρόνια σε πολλές χώρες στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α. με άμεσους κερδοσώμους τα είδησεογραφικά κανάλια και ιδίως τα δορυφορικά.

Υπάρχει άραγε έλπιδα για την αντιστροφή αυτού του άρνητικού κλίματος; Προσπάθειες αποσπασματικές και άτομικές γίνονται,

όχι όμως στρατηγικές και συλλογικές έπιλογές. Γεγονός είναι ότι σε σχέση με το παρελθόν οι εφημερίδες έχουν βελτιωθεί σημαντικά σε εμφάνιση και προσφορά περιεχομένου. Είναι όμως έπιτακτική ανάγκη όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς να άντιμετωπίσουν υπεύθυνα και από κοινού το πρόβλημα, υπό το πρίσμα των νέων δεδομένων στο χώρο της επικοινωνίας.

Η κριτική και σε βάθος ανάλυση των γεγονότων, η ποιότητα της έγκριτης δημοσιογραφίας, η ζωντανή άρθρογραφία με προσωπικότητα και νεύρο, ο έρεθισμός της κρίσεως και της λογικής του αναγνώστη και η δημιουργία νέων δημοσιογράφων με μορφωτική, πολιτιστική και ιδίως πνευματική καλλιέργεια είναι κάποιες πρώτες προτάσεις που μπόρουν να δώσουν στις εφημερίδες τα απαραίτητα **πλεονεκτήματα επίβιωσης**. Αυτές οι διαφοροποιήσεις, έναντι των ηλεκτρονικών μέσων ενημερώσεως, μπόρουν να αποδοούν θετικές για την πορεία του Τύπου, ιδίως σε μιá εποχή κατακλυσμού πληροφοριών, κατά την όποία οι πολίτες θά είναι διατεθειμένοι να πληρώσουν για ειδήσεις που θά θεωρουν αξιόπιστες.

Οί μεγαλύτερες επενδύσεις και οί καλύτεροι κώδικες δεοντολογίας δεν μπόρουν να έπιφέρουν καμιá διαφοροποίηση, εάν δεν συνυπάρχουν με το **ήθικό και πνευματικό υπόβαθρο** των δημοσιογράφων. Ίσως έτσι να μήν γραφεί τελικά το κύκνειο άσμα του διεθνούς εντύπου Τύπου στις αρχές του 21ου αιώνα.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

«ΑΚΤΙΝΕΣ». Μηνιαίον περιοδικόν. Κυκλοφορεί την 1ην εκάστου μηνός. Ίδιοκτήτης: «Χριστιανική Ένωσις Ακτίνες», οδός Καρύστη 14, 105 61 Αθήνα, Τηλ. 3235-023. Εκδότης και Διευθυντής Συντάξεως: Γεώργιος Δ. Γιατρίδης, Παρθενώνος 26, 117 42 Αθήνα. Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Θεόδωρος Γ. Δούρος, Ίπποκράτους 189, 114 72 Αθήνα. Τιμή τεύχους δρχ. 200. Έτησίá συνδρομή, έσωτερικού δρχ. 2000, έξωτερικού 20 \$ U.S.A. Η διευθυνσις επιφυλάσσει εις εαυτήν τό δικαίωμα να μη δημοσιεύη ή να συντέμνη κατά την κρίσιν της οιονδήποτε χειρόγραφον. Χειρόγραφα δημοσιεύόμενα ή μή, δεν επιστρέφονται. Αναγγελίαι εντύπων εν γένει και βιβλιοκρισίαι δεν δημοσιεύονται.

Τόπος εκδόσεως Αθήνα, Ίούνιος 1999

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»
Ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός» κυκλοφοροῦν:

ΑΡΧΙΜ. ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ
ΦΩΤΑ ΚΑΙ ΣΚΙΕΣ
Δοκίμια πνευματικῶν προσανατολισμῶν

*

ΑΡΧΙΜ. ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΑΛΕΞΙΟΥ
**ΤΟ ΠΑΡΑΞΕΝΟ
ΤΗΛΕΦΩΝΗΜΑ**
Σκηνές καὶ χρονογραφήματα.

*

ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ - ΠΑΛΑΙΟΥ
ΕΛΠΙΔΑΣ ΧΑΜΟΓΕΛΑ
Χαριτωμένη ποιητικὴ συλλογή.

*

ΕΛ. Χ. ΚΟΥΛΟΥΜΠΑΡΙΤΣΗ
**ΟΤΑΝ Η ΕΥΛΑΒΕΙΑ
ΓΙΝΕΤΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙ**
Ἡ γέννηση καὶ ἡ ἐξέλιξη τῆς πολυφωνικῆς
θρησκευτικῆς μουσικῆς στὴν Εὐρώπη.

*

Γ. Δ. ΚΟΥΒΕΛΑ
**Η ΣΥΓΧΥΣΗ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ ΜΑΣ
ΚΑΙ Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ**

Ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»
Καρόυση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 32 21 283

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «Η ΔΑΜΑΣΚΟΣ»

Γ. ΒΕΡΙΤΗ
ΑΝΑΦΟΡΕΣ
ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Κεφάλαια από την ιστορία της τέχνης και μάλιστα της ελληνικής, της οποίας οι κλασικές περιόδοι, αρχαία και βυζαντινή, είναι οι γενέτειρες, κατά μέγα μέρος, των νεωτέρων λογοτεχνιών.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ
Πρωτοπρεσβυτέρου
Καθηγητού Πανεπιστημίου
ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Ἐναφορὰ στὶς διάφορες πτυχές
τῆς Ἱστορίας, τῆς Θρησκείας, τοῦ ἠθους
καὶ τῆς πολιτισμικῆς κληρονομιάς τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΩ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ
Πρωτοπρεσβυτέρου
Καθηγητού Πανεπιστημίου
ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Θεολογία - Ἱστορία - Παιδεία

ΑΥΤΟΙ ΔΕΝ ΥΠΕΚΥΨΑΝ

Γ' ἔκδοση

Ἐκδόσεις «Ἡ Δαμασκός»
Καρύτση 14 - 105 61 ΑΘΗΝΑ - Τηλ. 32 21 283